

Βρυξέλλες, 29.9.2021
COM(2021) 591 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2021-
2025)**

Εισαγωγή

Η παροχή μιας ισχυρής ευρωπαϊκής απάντησης στην παράνομη διακίνηση μεταναστών εντός και εκτός της ΕΕ αποτελεί ουσιαστικό μέρος της ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη μετανάστευση που καθορίζεται στο νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο¹. Η παράνομη διακίνηση μεταναστών αποτελεί διασυνοριακή εγκληματική δραστηριότητα η οποία θέτει σε κίνδυνο τη ζωή των μεταναστών, επιδεικνύοντας ασέβεια για την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια κατά την επιδίωξη του κέρδους, και υπονομεύει τους στόχους για τη διαχείριση της μετανάστευσης της ΕΕ και τα θεμελιώδη δικαιώματα των εν λόγω ατόμων.

Μολονότι έχει επιτευχθεί πρόοδος σε επίπεδο ΕΕ με τις απαραίτητες δομές, όπως η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κέντρου κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών της Ευρώπης και η ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της ΕΕ, των σχετικών οργανισμών της ΕΕ και των χωρών-εταίρων, με αποτέλεσμα την αποδιάρθρωση ορισμένων από τα εγκληματικά δίκτυα, η παράνομη διακίνηση μεταναστών παραμένει μια σοβαρή πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπίζεται συνεχώς, συντονισμένα και συλλογικά.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα συμπεράσματα που εξέδωσε στις 24-25 Ιουνίου 2021², επιβεβαίωσε εκ νέου τη σημασία της καταπολέμησης των παράνομων διακινητών, εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες για τις εξελίξεις σε ορισμένες μεταναστευτικές διαδρομές που απαιτούν επείγουσα δράση και ζήτησε για την αντιμετώπισή τους μια προσέγγιση για το σύνολο της κάθε διαδρομής, μεταξύ άλλων με την εξάλειψη της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, μετά τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 24-25 Μαΐου 2021³, και ως απάντηση στον αυξανόμενο ρόλο που διαδραματίζουν κρατικοί φορείς στη διευκόλυνση της παράτυπης μετανάστευσης και στη χρησιμοποίηση ανθρώπων για τη δημιουργία πίεσης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν εκφράσει την ακλόνητη αποφασιστικότητά τους και έχουν αναλάβει από κοινού ενέργειες για την αντιμετώπιση των εν λόγω απειλών και την αποτελεσματική προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ έναντι της εργαλειοποίησης της μετανάστευσης για πολιτικούς σκοπούς.

Η ενίσχυση της αντίδρασης στην παράνομη διακίνηση μεταναστών αποτελεί κοινή πρόκληση για την ΕΕ, τα κράτη μέλη της και τις χώρες-εταίρους. Απαιτεί μια προσέγγιση για το σύνολο της κάθε διαδρομής που να συνδυάζει τη διεθνή συνεργασία και τον συντονισμό με τους εταίρους μας και μεταξύ των κρατών μελών, ώστε να εξαρθρωθεί το επιχειρηματικό μοντέλο των διακινητών.

Η συνεργασία με τις χώρες-εταίρους ώστε να μειωθούν τα κίνητρα για την πραγματοποίηση επικίνδυνων ταξιδιών συνεπάγεται την υποστήριξή τους σε όλο το φάσμα των σχετικών με τη μετανάστευση πτυχών, την παροχή προστασίας σε όσους βρίσκονται σε ανέχεια, την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της παράτυπης μετανάστευσης, τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και την προώθηση αξιοπρεπούς εργασίας, την προαγωγή της νόμιμης μετανάστευσης και ασφαλών νόμιμων οδών προς την Ευρώπη, καθώς και την

¹ COM(2020) 609 final.

² Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (24 και 25 Ιουνίου 2021) – Συμπεράσματα, έγγραφο του Συμβουλίου EUCO 7/21 της 25ης Ιουνίου 2021.

³ Έκτακτη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (24 και 25 Μαΐου 2021) – Συμπεράσματα, έγγραφο του Συμβουλίου EUCO 5/21 της 25ης Μαΐου 2021.

ενίσχυση των ικανοτήτων τους ως προς τη διαχείριση των συνόρων και της μετανάστευσης. Η αποτελεσματική επιστροφή και η βιώσιμη επανένταξη όσων δεν έχουν νόμιμο δικαίωμα παραμονής στην ΕΕ συμβάλλει επίσης στη μείωση των κινήτρων για παράτυπη μετανάστευση και παρέχει την ευκαιρία για ένα νέο ξεκίνημα στους ανθρώπους που επιστρέφουν στη χώρα καταγωγής τους⁴. Η δυνατότητα των παράτυπων μεταναστών να βρουν δουλειά στην άτυπη οικονομία είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες της παράτυπης μετανάστευσης. Η αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών⁵ είναι σημαντική για την αποτροπή της παράτυπης μετανάστευσης και την προστασία των δικαιωμάτων των παράτυπων μεταναστών εργαζομένων. Η Επιτροπή υποβάλλει, μαζί με το παρόν ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ, την αξιολόγησή της για την κατάσταση εφαρμογής, συνοδευόμενη από σειρά μέτρων που απαιτούνται για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς της, εστιάζοντας στις κυρώσεις κατά των εργοδοτών, στα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των παράτυπων μεταναστών και στις επιθεωρήσεις⁶.

Το ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2021-2025) —στο οποίο λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των στοχευμένων διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς και μια δημόσια διαβούλευση⁷— καθορίζει τους βασικούς πυλώνες και τις συγκεκριμένες δράσεις που απαιτούνται για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της παράνομης διακίνησης μεταναστών και τη διασφάλιση πλήρους προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών. Βασίζεται και προωθεί τη συνεχή εφαρμογή και ανανέωση των επιτυχημένων δράσεων που δρομολογήθηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την περίοδο 2015-2020⁸. Ταυτόχρονα, η ΕΕ πρέπει να ενισχύσει την ανταπόκρισή της στη νέα και εξελισσόμενη πραγματικότητα και στις πρακτικές που αναδύονται κατά μήκος των μεταναστευτικών διαδρομών, σε συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης και σε πνεύμα σύμπραξης και αμοιβαίας ευθύνης.

Το ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ συμβάλλει στην εφαρμογή του νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (το νέο σύμφωνο), με στόχο την πρόληψη της απώλειας ανθρώπινων ζώων, τη μείωση της μη ασφαλούς και παράτυπης μετανάστευσης, και τη διευκόλυνση της ομαλής διαχείρισης της μετανάστευσης και της θέσπισης βιώσιμη ενωσιακής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο. Συμβάλλοντας στην ανάλυση των εγκληματικών δραστηριοτήτων, υποστηρίζει επίσης τους στόχους της στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας⁹, καθώς και τις στρατηγικές της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος 2021-2025¹⁰ και για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων 2021-2025¹¹, που θα εφαρμοστούν σε πλήρη συνέργεια.

⁴ COM(2021) 120 final.

⁵ Οδηγία 2009/52/EK (ΕΕ L 168 της 30.6.2009, σ. 24).

⁶ COM(2021) 592 final.

⁷ Η δημόσια διαβούλευση διεξήχθη από τις 19 Μαρτίου 2021 έως τις 11 Ιουνίου 2021.

⁸ COM(2015) 285 final.

⁹ COM(2020) 605 final.

¹⁰ COM(2021) 170 final.

¹¹ COM(2021) 171 final. Η κύρια διαφορά μεταξύ της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων είναι ότι στην πρώτη περίπτωση οι μετανάστες συμμετέχουν οικειοθελώς στην παράτυπη διαδικασία πληρώνοντας για τις υπηρεσίες του διακινητή προκειμένου να διασχίσουν διεθνή σύνορα, ενώ στη δεύτερη περίπτωση τα άτομα διακινούνται για σκοπούς εκμετάλλευσης, είναι θύματα που χρειάζονται συνδρομή και στήριξη, και οι συγκεκριμένες δραστηριότητες δεν έχουν απαραίτητα διασυνοριακό χαρακτήρα. Τα δύο φαινόμενα συνδέονται συχνά καθώς τα παρανόμως διακινούμενα άτομα μπορεί να πέσουν θύματα των

1. Η κατάσταση της παράνομης διακίνησης μεταναστών

Σύμφωνα με τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ), **πάνω από το 90 % των παράτυπων μεταναστών που φτάνουν στην ΕΕ προσφεύγουν σε διακινητές**, είτε κατά τη διάρκεια τμημάτων είτε καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού τους. Τα δύο τρίτα από αυτούς δεν πληρούν τα κριτήρια για την παροχή διεθνούς προστασίας και θα πρέπει τελικά να επιστρέψουν. Τα περιοριστικά μέτρα στο πλαίσιο της πανδημίας της COVID-19 κατέστησαν περιπλοκότερη την παράνομη διακίνηση μεταναστών, οδηγώντας σε αυξημένη συμμετοχή εγκληματικών δικτύων, υψηλότερες τιμές και, τελικά, υψηλότερα κέρδη. Το πρώτο εξάμηνο του 2021 οι παράνομες διελεύσεις συνόρων αυξήθηκαν κατά 59 % σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2020. Είναι σαφές ότι οι διακινητές μεταναστών προσαρμόστηκαν γρήγορα στις νέες συνθήκες: μετά από μια αρχική επιβράδυνση κατά τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2020, οι δραστηριότητες ανέκαμψαν γρήγορα¹².

Εγκληματικά δίκτυα παράνομης διακίνησης – Τρόπος λειτουργίας

Οι διακινητές θέτουν **σε κίνδυνο τη ζωή ανθρώπων, προσφέροντας ψευδείς προσδοκίες και προκαλώντας σοβαρή βλάβη στους μετανάστες**. Τα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών συχνά παραβιάζονται σοβαρά και οι μετανάστες συχνά αδυνατούν να αναζητήσουν βοήθεια λόγω του παράτυπου καθεστώτος τους. Οι μετανάστες —ιδιαίτερα όσοι βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως τα παιδιά και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι— εκτίθενται σε βία, εκβιασμό, εκμετάλλευση, βιασμό, κακοποίηση, κλοπή, απαγωγή, ακομή και ανθρωποκτονία¹³. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, από το 2014 περισσότεροι από 20 000 μετανάστες έχουν χάσει τη ζωή τους προσπαθώντας να διασχίσουν τη Μεσόγειο, εκ των οποίων οι 1 369 το 2021.

Η παράνομη διακίνηση μεταναστών αποτελεί βασική δραστηριότητα των εγκληματικών δικτύων **που συντηρείται από τη συνεχή ζήτηση**. Η ζήτηση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί, τροφοδοτούμενη από διάφορους παράγοντες: τη δημογραφική ανάπτυξη σε συνδυασμό με τις κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες και την έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης, τις διακρίσεις, την αστάθεια, τις συγκρούσεις, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή· την αντίληψη της ΕΕ ως οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά σταθερότερης περιοχής· την παραπληροφόρηση και το ψευδές αφήγημα των διακινητών, που προσελκύουν μετανάστες σε επικίνδυνα ταξίδια με υποσχέσεις που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Επιπλέον, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, οι υγειονομικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες της πανδημίας ενδέχεται να δώσουν κίνητρα για παράτυπη μετανάστευση προς την Ευρώπη, συντηρώντας έτσι τη ζήτηση για τις υπηρεσίες παράνομης διακίνησης. Στο παρελθόν, χώρες που πλήττονταν ιδιαίτερα από παρατεταμένη ανεργία κατέστησαν χώρες καταγωγής, τόσο για την παράνομη διακίνηση

διακινητών για σκοπούς εργασιακής, σεξουαλικής ή άλλου είδους εκμετάλλευσης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ συμβάλλει τόσο στην ανάσχεση των δραστηριοτήτων των διακινητών όσο και στην καταπολέμηση των δικτύων παράνομης διακίνησης.

¹² Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών, 5η ετήσια έκθεση – 2021 (Ευρωπόλ, 2021).

¹³ Παγκόσμια μελέτη για την παράνομη διακίνηση μεταναστών (Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος, 2018).

μεταναστών όσο και για την εμπορία ανθρώπων με προορισμό πιο εύπορες χώρες¹⁴. Επιπλέον, η εξασθένηση των οικονομικών συνθηκών στην ΕΕ μπορεί να αυξήσει τη ζήτηση για φθινό εργατικό δυναμικό στη μαύρη αγορά, η οποία είναι πιθανότερο να προσελκύσει παράτυπους μετανάστες και να οδηγήσει σε εργασιακή εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένης της καταναγκαστικής εργασίας.

Τα δίκτυα παράνομης διακίνησης είναι σε θέση **να προσαρμόζονται γρήγορα την προσφορά των παράνομων υπηρεσιών τους**. Λειτουργούν με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με τη γεωγραφική θέση και το πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιούνται. Παρέχουν διάφορες υπηρεσίες, μεταξύ άλλων διαφορετικούς τρόπους μεταφοράς, ασφαλή σπίτια κατά μήκος της διαδρομής και πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα. Για τις αεροπορικές μεταφορές, βασικό ρόλο διαδραματίζει η απάτη περί τα έγγραφα όσον αφορά τα δελτία ταυτότητας και τις θεωρήσεις, ενώ από ξηράς, στο πλαίσιο του ταξιδιού εντάσσεται η απόκρυψη σε οχήματα ή ακόμη και η διέλευση των συνόρων με τα πόδια.

Οι διακινητές χρησιμοποιούν διάφορα συστήματα πληρωμών, από διαδικτυακές μεθόδους έως υπόγεια τραπεζικά συστήματα, όπου τα χρήματα κατατίθενται και εισπράττονται κατά την εκτέλεση της συμφωνημένης υπηρεσίας. Η **ψηφιακή παράνομη διακίνηση** συνιστά μια νέα πρόκληση για τις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές, καθώς οι διακινητές χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο ψηφιακές υπηρεσίες και εργαλεία, όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι εφαρμογές για κινητά με σκοπό τη στρατολόγηση, την επικοινωνία και τις μεταφορές χρημάτων, την παραλαβή και την παράδοση μεταναστών, την παροχή οδηγιών για τη διαδρομή, την κοινή χρήση εικόνων και βίντεο εγγράφων και εισιτηρίων, ακόμη και για την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων επιβολής του νόμου.

Εκτιμάται ότι τα δίκτυα παράνομης διακίνησης αποκομίζουν **σημαντικά κέρδη** από τις εγκληματικές τους δραστηριότητες, που κυμαίνονται μεταξύ 4,7-6 δισ. EUR παγκοσμίως¹⁵. Ενώ οι τιμές των υπηρεσιών παράνομης διακίνησης φαίνεται να ποικίλλουν ανάλογα με τις διαδρομές και τις υπηρεσίες διευκόλυνσης που παρέχονται, έρευνες για περιπτώσεις παράνομης διακίνησης μεταναστών κατέδειξαν ότι οι τιμές των υπηρεσιών παράνομης διακίνησης μπορεί γενικά να ανέρχονται σε 20 000 EUR ανά άτομο.

Το προφίλ, η οργάνωση και οι δραστηριότητες των διακινητών και των δικτύων παράνομης διακίνησης, καθώς και το επίπεδο των παράνομων υπηρεσιών που παρέχονται, διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με το κοινωνικοοικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό πλαίσιο στις χώρες-εταίρους. Η διακίνηση μεταναστών ως παράνομη οικονομική δραστηριότητα υποστηρίζει ένα **πολύ ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων** στις χώρες καταγωγής, διέλευσης και προορισμού, που εκτείνεται από τους ιδιοκτήτες καταστημάτων που πωλούν σωσίβια ή ταξιδιωτικά είδη, τις ενοικιάσεις οχημάτων, και τους ιδιοκτήτες σκαφών και ξενοδοχείων σε συγκεκριμένους κόμβους μεταφοράς μέχρι τα καταστήματα μεταφοράς χρημάτων. Τα δίκτυα παράνομης

¹⁴ Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC), ερευνητική ενημέρωση με τίτλο «How COVID-19 restrictions and the economic consequences are likely to impact migrant smuggling and cross-border trafficking in persons to Europe and North America» (Με ποιον τρόπο οι περιορισμοί λόγω της νόσου COVID-19 και οι οικονομικές επιπτώσεις είναι πιθανόν να επηρεάσουν την παράνομη διακίνηση μεταναστών και τη διασυνοριακή εμπορία ανθρώπων στην Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική) (UNODC, 14 Μαΐου 2020).

¹⁵ Παγκόσμια μελέτη για την παράνομη διακίνηση μεταναστών (Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος, 2018).

διακίνησης εξαρτώνται συχνά από καθιερωμένους συνδέσμους εντός της κοινότητας, μέσω των οποίων συνιστώνται οι υπηρεσίες των διακινητών σε άλλους πιθανούς μετανάστες και διασφαλίζονται οι πληρωμές¹⁶.

Οι δομές του **οργανωμένου εγκλήματος** που είναι ικανές για τη διενέργεια εξελιγμένων επιχειρήσεων οι οποίες καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των υπηρεσιών παράνομης διακίνησης μεταναστών σε όλη την έκταση μιας διαδρομής αποτελούν υψηλό κίνδυνο για την ασφάλεια της Ευρώπης, ιδίως τα άτομα που βρίσκονται στα υψηλότερα κλιμάκια των εν λόγω εγκληματικών οργανώσεων. Περίπου το 50 % των δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών είναι **πολυεγκληματικά**, εμπλεκόμενα επίσης στην εμπορία ανθρώπων, τη διακίνηση ναρκωτικών, την απάτη σχετικά με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τη διακίνηση πυροβόλων όπλων και τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες¹⁷. Τα εγκληματικά δίκτυα διοργανώνουν όλο και συχνότερα εικονικούς γάμους στο πλαίσιο εξελιγμένων σχεδίων απάτης, οι οποίοι αποφέρουν κέρδη παρασύροντας κυρίως γυναίκες που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση σε μια δραστηριότητα που, ενώ φαίνεται να τους αποφέρει «εύκολα χρήματα», αντίθετα τις παγιδεύει σε έναν ιστό εκμετάλλευσης και κακοποίησης¹⁸.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα δίκτυα αυτά συνδέονται με βίαιες εγκληματικές οργανώσεις και/ή ένοπλες ομάδες, όπως σε ορισμένες περιοχές του Σαχέλ, πληρώνοντας για την ασφαλή διέλευση από τμήματα της επικράτειας που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους. Σε άλλες περιπτώσεις, όπως στη Λιβύη, στις δραστηριότητες παράνομης διακίνησης φαίνεται να εμπλέκονται όλο και περισσότερο οι τοπικές πολιτοφυλακές.

Εξελίξεις στις παράτυπες μεταναστευτικές ροές

Ενώ οι διαδρομές μπορεί να αλλάζουν γρήγορα ως συνέπεια των αυξημένων μέτρων και ελέγχων στα σύνορα, των δραστηριοτήτων επιβολής του νόμου ή των κινδύνων για την ασφάλεια, οι κόμβοι παράνομης διακίνησης όπου συναντώνται η ζήτηση και η προσφορά υπηρεσιών παράνομης διακίνησης τείνουν να είναι σχετικά σταθεροί. Συνήθως πρόκειται για πρωτεύουσες ή μεγάλες πόλεις που βρίσκονται σε σταυροδρόμια σημαντικών μεταναστευτικών διαδρομών. Οι διακινητές μεταναστών στρατολογούν εκ των προτέρων δυνητικούς μετανάστες, μεταξύ άλλων μέσω εκστρατειών παραπληροφόρησης σχετικά με τις διαδρομές, τους κινδύνους και τις συνθήκες στις χώρες προορισμού. Οι τρεις διαδρομές της Μεσογείου (Δυτική, Κεντρική και Ανατολική) καθώς και η διαδρομή της Δυτικής Αφρικής (που συχνά αναφέρεται και ως διαδρομή του Ατλαντικού) εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται πρωτίστως από τα δίκτυα παράνομης διακίνησης για να φέρουν παράτυπους μετανάστες στην ΕΕ. Εκτιμάται ότι το 85 % έως 90 % της παράνομης διακίνησης μεταναστών στην ΕΕ διενεργείται μέσω θαλάσσης.

Στη **διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου**, οι αφίξεις στην Ιταλία και τη Μάλτα παρουσιάζουν σταθερή αύξηση σε σύγκριση με το 2020. Στη **διαδρομή της Δυτικής**

¹⁶ Typology of Migrant Smuggling: A holistic understanding (Τυπολογία της παράνομης διακίνησης μεταναστών: ολιστική κατανόηση) (Διεθνές Κέντρο για την Ανάπτυξη Μεταναστευτικής Πολιτικής, Απρίλιος 2021).

¹⁷ Αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και το οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ 2021 (Ευρωπόλ).

¹⁸ Οι τιμές κυμαίνονται από 15 000 EUR έως 20 000 EUR ανά εικονικό γάμο που πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριότητας παράνομης διακίνησης [Έκθεση σχετικά με την εθνική νομοθεσία και ανάλυση υποθέσεων της Eurojust σχετικά με τους εικονικούς γάμους (Eurojust, 2020)].

Μεσογείου και του Ατλαντικού, η Αλγερία εξελίσσεται σε βασικό σημείο αναχώρησης για την ηπειρωτική Ισπανία, και τα Κανάρια νησιά αποτελούν όλο και περισσότερο σημείο προορισμού κατά μήκος της διαδρομής της Δυτικής Αφρικής. Από τον Αύγουστο του 2019, τα Κανάρια Νησιά σημειώνουν σταδιακή αύξηση όσον αφορά τις διαπιστωμένες παράνομες διελεύσεις των συνόρων στη θάλασσα, ενώ από τον Αύγουστο του 2020 παρατηρείται εκθετική αύξηση. Στη **διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου**, αν και οι συνολικές μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα και τη Βουλγαρία μειώθηκαν με την πάροδο του χρόνου, παραμένουν συνεχείς. Η ζήτηση για διακίνηση από μετανάστες που διέρχονται από τα **Δυτικά Βαλκάνια** παραμένει υψηλή. Ως αποτέλεσμα των ταξιδιωτικών περιορισμών που επιβλήθηκαν ως απάντηση στην πανδημία της COVID-19, ο αριθμός των μεταναστών που παραμένουν στα Δυτικά Βαλκάνια αυξήθηκε κατά το 2020 και το 2021. Η συνεχιζόμενη αστάθεια σε χώρες όπως η Συρία ή το Νότιο Σουδάν ενδεχομένως να συντηρήσει ή να **αυξήσει τη μεταναστευτική πίεση**¹⁹. Η εν εξελίξει κρίση στο **Αφγανιστάν** μπορεί να αυξήσει περαιτέρω τον κίνδυνο καταναγκαστικού εκτοπισμού, μεταναστευτικών ροών στην περιοχή και παράνομης διακίνησης μεταναστών προς την ΕΕ. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 21ης Σεπτεμβρίου 2021, η ΕΕ θα δρομολογήσει επίσης περιφερειακή πολιτική πλατφόρμα συνεργασίας με τους άμεσους γείτονες του Αφγανιστάν για να συμβάλει στην πρόληψη των αρνητικών δευτερογενών επιπτώσεων στην περιοχή και να στηρίξει την οικονομική ανθεκτικότητα και την περιφερειακή οικονομική συνεργασία, καθώς και τις ανθρωπιστικές ανάγκες και τις ανάγκες προστασίας.

Η παράνομη διακίνηση δεν σταματά στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Η προσφορά **υπηρεσιών διευκόλυνσης μη επιτρεπόμενων μετακινήσεων εντός της ΕΕ** ποικίλλει. Τα δίκτυα παράνομης διακίνησης συνεχίζουν να εκμεταλλεύονται διαδρομές εντός της ΕΕ από την Ισπανία, την Ιταλία ή την Ελλάδα προς τη Γαλλία, τη Γερμανία και άλλες χώρες, διευκολύνοντας τις μετακινήσεις παράτυπων μεταναστών από ξηράς, πεζή ή με οχήματα, σκάφη και αεροπλάνα. Συνήθης τρόπος δράσης είναι η απόκρυψη σε κλειστά μέρη οχημάτων ή η χρήση ενοικιαζόμενων αυτοκινήτων. Οι διακινητές προσφέρουν τις υπηρεσίες τους διαδικτυακά και σε μέρη όπου βρίσκονται οι περισσότεροι μετανάστες, όπως στις γειτονιές των κέντρων υποδοχής. Οι διακινητές χρησιμοποιούν την απάτη περί τα έγγραφα για να διευκολύνουν τα αεροπορικά ταξίδια και, κάποιες φορές, προσφέρουν υπηρεσίες για τη νομιμοποίηση του καθεστώτος διαμονής των μεταναστών. Οι παράτυποι μετανάστες στοχεύουν συχνά να φτάσουν σε χώρες εντός της ΕΕ ή στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου έχουν συγγενείς και φίλους ή υπάρχουν κοινότητες της διασποράς και στις οποίες θεωρούν ότι έχουν τις καλύτερες προοπτικές να βρουν δουλειά και να εξασφαλίσουν τα προς το ζην. Υπάρχουν πλέον ενδείξεις ότι οι διακινητές διευκολύνουν τις μη επιτρεπόμενες μετακινήσεις δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Εργαλειοποίηση της παράτυπης μετανάστευσης από κρατικούς φορείς

Ένα εξαιρετικά ανησυχητικό φαινόμενο που παρατηρήθηκε πρόσφατα είναι ο **αυξανόμενος ρόλος των κρατικών φορέων στην τεχνητή δημιουργία και διευκόλυνση της παράτυπης μετανάστευσης**, χρησιμοποιώντας τις μεταναστευτικές ροές ως εργαλείο για πολιτικούς σκοπούς²⁰.

¹⁹ Έκθεση στρατηγικών προβλέψεων 2021 [COM(2021) 750 final].

²⁰ Ο.π.

Από τον Ιούνιο του 2021, παρατηρείται μια νέα και σοβαρή εξέλιξη με στόχο την αποσταθεροποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, καθώς η Λευκορωσία ανταποδίδει τις κυρώσεις της ΕΕ με οργανωμένη κρατικά υποστηριζόμενη παράνομη διακίνηση μεταναστών προς την ΕΕ αεροπορικώς από πολλές τρίτες χώρες (κυρίως από το Ιράκ, καθώς και από τη Δημοκρατία του Κονγκό, το Καμερούν, τη Συρία και άλλες), συνήθως με έγκυρη θεώρηση ή με απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης. Η Λευκορωσία ανακοίνωσε την αναστολή της συμφωνίας επανεισδοχής με την ΕΕ που κυρώθηκε το 2020 και αρνήθηκε να πάρει πίσω τους παράτυπους μετανάστες που διήλθαν από την επικράτειά της. Οι διακινητές μεταναστών εκμεταλλεύονται την κατάσταση, κυρίως τις ενέργειες των λευκορωσικών αρχών, προσφέροντας παράνομες υπηρεσίες και διαδικτυακή καθοδήγηση στους μετανάστες για το πώς να φτάσουν παράνομα στη Λευκορωσία και να διασχίσουν παράτυπα τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ προς τη Λιθουανία, τη Λετονία ή την Πολωνία²¹.

Περιστατικά ενορχηστρωμένων προσπαθειών χρήσης της παράτυπης μετανάστευσης για πολιτικούς σκοπούς²² υποδηλώνουν ένα ολοένα και πιο ανησυχητικό φαινόμενο, το οποίο θα

Το 2020, δράσεις στο πλαίσιο της πλατφόρμας EMPACT κατέληξαν σε 2 110 διεθνείς έρευνες, 2 280 συλλήψεις, εκ των οποίων οι 16 αφορούσαν στόχους υψηλής αξίας, στον εντοπισμό 27 και στην εξάρθρωση 14 εγκληματικών δικτύων, σε 2 350 υποθέσεις απάτης περί τα έγγραφα και στην κατάσχεση 0,7 εκατ. EUR σε μετρητά, καθώς και οχημάτων, πυροβόλων όπλων και ναρκωτικών. Στο πλαίσιο αυτών των δράσεων, εντοπίστηκαν 26 175 παράτυποι μετανάστες.

Το εν λόγω έργο υποστηρίζεται μέσω του Ευρωπαϊκού Κέντρου κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών. Από το 2016, το Κέντρο υποστήριξε 175 επιτόπιες έρευνες που σχετίζονταν με την παράνομη διακίνηση μεταναστών.

πρέπει να αντιμετωπιστεί από κοινού από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της.

2. Αξιοποίηση των επιτευγμάτων του πρώτου σχεδίου δράσης της ΕΕ (2015-2020)

Η ανανεωμένη καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να ανταποκρίνεται στις διαρκείς προκλήσεις, αντιμετωπίζοντας παράλληλα όσες αναδύονται στο σημερινό τοπίο. Οι νέες δράσεις πρέπει να εδράζονται στα επιτεύγματα του σχεδίου δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2015-2020), προωθώντας την εφαρμογή των κύριων οροσήμων πολιτικής και του επιχειρησιακού πλαισίου για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ 2015-2020 καθιέρωσε για πρώτη φορά μια ολοκληρωμένη και πολυτομεακή προσέγγιση της ΕΕ με σκοπό, αφενός, τη μετατροπή των δικτύων παράνομης διακίνησης μεταναστών από επιχειρήσεις «χαμηλού κινδύνου και υψηλής απόδοσης» σε επιχειρήσεις «υψηλού κινδύνου και

χαμηλής απόδοσης» και, αφετέρου, τη διασφάλιση του πλήρους σεβασμού και της

²¹ Δήλωση του ύπατου εκπροσώπου, της 30ής Ιουλίου 2021, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την εργαλειοποίηση μεταναστών και προσφύγων από το καθεστώς

(<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/07/30/belarus-declaration-of-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-instrumentalisation-of-migrants-and-refugees-by-the-regime/>)·

δήλωση της Σλοβενικής Προεδρίας σχετικά με την κατάσταση στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ με τη Λευκορωσία [ipcr-presidency-statement-final_18-8-2021.pdf (europa.eu)].

²² Δήλωση του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων της 6ης Μαρτίου 2020.

προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών. Καθόρισε συγκεκριμένες δράσεις σε τέσσερις βασικούς πυλώνες: βελτίωση της επιβολής του νόμου και της δικαστικής αντίδρασης στην παράνομη διακίνηση μεταναστών, συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών, βελτίωση της πρόληψης της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της συνδρομής σε ευάλωτους μετανάστες, και ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες-εταίρους. Έχει σημειωθεί πρόοδος στην εφαρμογή και των τεσσάρων πυλώνων.

Η σύσταση του Ευρωπαϊκού Κέντρου κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών της Ευρωπόλ το 2016 αποτελεί ορόσημο στην ενίσχυση της **συνεργασίας στον τομέα της επιβολής του νόμου**. Το Κέντρο παρέχει

επιχειρησιακή στήριξη στα κράτη μέλη κατά τις έρευνές τους, με τη συμμετοχή ερευνητών από τα κράτη μέλη, την παροχή αναλύσεων και τη συμμετοχή σε ημέρες δράσης, κατά τις οποίες το προσωπικό της Ευρωπόλ διασταυρώνει επιχειρησιακές πληροφορίες για υποθέσεις παράνομης διακίνησης. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Πολυκλαδική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT) βελτίωσε τις εγκληματολογικές πληροφορίες, την ανταλλαγή πληροφοριών και την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και με τρίτους εταίρους. Μία από τις προτεραιότητές της είναι η αποδιάρθρωση των εγκληματικών δικτύων κατά μήκος των κύριων διαδρομών προς και εντός της ΕΕ, εστιάζοντας στα δίκτυα οι μέθοδοι των οποίων θέτουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές (όπως με τη χρήση κρυψώνων σε φορτηγά και η χρήση μη αξιόπλων σκαφών) και τα οποία παρέχουν υπηρεσίες διαδικτυακά και χρησιμοποιούν απάτη περί τα έγγραφα.

Η Ευρωπόλ και η Eurojust συνεργάζονται μέσω του Ευρωπαϊκού Κέντρου κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών. Η Eurojust στηρίζει τις δραστηριότητες EMPACT των κρατών μελών σχετικά με συγκεκριμένους τρόπους δράσης, όπως οι εικονικοί γάμοι και η παράνομη διακίνηση διά θαλάσσης ή αεροπορικής.

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης (Eurojust) αποτελεί βασικό παράγοντα στην ενίσχυση της **δικαστικής αντίδρασης στην παράνομη διακίνηση μεταναστών**. Η Eurojust αυξάνει σταδιακά τη στήριξή της σε δραστηριότητες σε αυτόν τον τομέα. Από το 2020, υπήρχαν 217 περίπλοκες υποθέσεις που απαιτούσαν διασυνοριακό δικαστικό συντονισμό. Η Eurojust στήριξε την ανάπτυξη 71 κοινών ομάδων έρευνας²³ σχετικά με ποινικές έρευνες για υποθέσεις παράνομης διακίνησης μεταναστών. Η ομάδα εστίασης για την παράνομη διακίνηση μεταναστών που έχει συσταθεί για δικαστές και εισαγγελείς προάγει τον εντοπισμό προκλήσεων και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, αλλά και διδαγμάτων που αντλήθηκαν από τη διερεύνηση και τη δίωξη υποθέσεων παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Η κοινή επιχειρησιακή ομάδα Mare, η οποία δημιουργήθηκε το 2015, στηρίζει την εντατικοποίηση της ανταλλαγής πληροφοριών με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) και τη στενή συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Εγκληματολογικής Αστυνομίας (Ιντερπόλ), μεταξύ άλλων μέσω της συμμετοχής

²³ Μέσω των κοινών ομάδων έρευνας, οι αρχές δύο ή περισσότερων κρατών συνάπτουν νομική συμφωνία για τη διεξαγωγή ερευνών, με τη συμμετοχή εισαγγελέων, αρχών επιβολής του νόμου και δικαστών. Η Eurojust παρέχει επιχειρησιακή, νομική και οικονομική στήριξη στην εν λόγω συνεργασία. Την περίοδο 2015-2020 δημιουργήθηκαν 29 νέες κοινές ομάδες έρευνας με την υπογραφή σχετικής συμφωνίας.

εθνικών εμπειρογνομόνων των κρατών μελών στην Ευρωπόλ. Συλλέγει, αναλύει, ενισχύει και διαδίδει προϊόντα πληροφοριών, ενώ έχει στηρίξει δεκάδες έρευνες για την αντιμετώπιση εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών διά θαλάσσης και σε σχετικές μη επιτρεπόμενες μετακινήσεις προς χώρες προορισμού. Με τη συνεργασία του Frontex και άλλων εταίρων, στις βάσεις δεδομένων της Ευρωπόλ έχουν καταχωριστεί περισσότερα από 1 000 σκάφη για τα οποία υπάρχει υποψία ότι εμπλέκονται σε παράνομη διακίνηση μεταναστών.

Η κοινότητα ανταλλαγής πληροφοριών Αφρικής-Frontex, η οποία καλύπτει 30 αφρικανικές χώρες, υποστηρίζει την ενίσχυση των αναλυτικών, προληπτικών και επιχειρησιακών ικανοτήτων στην καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, ιδίως μέσω των μονάδων ανάλυσης κινδύνου. Στις 9 Φεβρουαρίου 2021, η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Γκάμπια και της Σιέρα Λεόνε στο πλαίσιο μιας υπόθεσης εμπορίας οδήγησε στη σύλληψη 13 νεαρών υπηκόων της Σιέρα Λεόνε, εκ των οποίων οι 10 ήταν κάτω των 18 ετών.

Η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης αποδείχθηκε ουσιαστική για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, με τους οργανισμούς της ΕΕ —την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), τον Frontex, την Ευρωπόλ και τη Eurojust— να συνεργάζονται στενά με τις αρχές των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν μεταναστευτικές πιέσεις στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, παρέχοντάς τους βοήθεια ώστε να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ και να προβαίνουν σε ταχεία ταυτοποίηση, καταχώριση και λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων των εισερχόμενων μεταναστών. Ο Frontex στήριξε την ταυτοποίηση και καταχώριση των μεταναστών που φτάνουν στα

εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και πραγματοποίησε συνεντεύξεις ενημέρωσης για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα δίκτυα παράνομης διακίνησης και τις διαδρομές, με σκοπό την ανάλυση κινδύνων και την παροχή στοιχείων σε ποινικές έρευνες. Η συμμετοχή της Ευρωπόλ στις ενημερώσεις και η συστηματικότερη πρόσβαση στη συλλογή πληροφοριών και στοιχείων συνέβαλε στον εντοπισμό πρακτικών, δικτύων και διαδρομών παράνομης διακίνησης.

Τα τελευταία χρόνια η ΕΕ και τα κράτη μέλη της οργανώνουν **αποστολές κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας (ΚΠΑΑ)** για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της

Εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πραγματοποιήθηκε στον Νίγηρα το 2019-2020 για την προώθηση της τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων όσον αφορά τη μετανάστευση. Στόχος της ήταν η άμεση συμμετοχή της κοινότητας μέσω της παροχής συμβουλών σε ατομικό επίπεδο για θέματα μετανάστευσης και της διοργάνωσης ευρύτερων εκδηλώσεων σε επίπεδο κοινότητας, καθώς και διαδικτυακά και με τη χρήση των μέσων ενημέρωσης. 10 580 άτομα που διέσχισαν τον Νίγηρα παρευρέθηκαν σε προσωπικές διαβουλεύσεις από περισσότερες από 20 χώρες καταγωγής, 7 502 εκ των οποίων ανέφεραν αύξηση της ευαισθητοποίησης σε βασικούς τομείς κινδύνου.

ασφάλειας που σχετίζονται με την παράτυπη μετανάστευση, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ της ΚΠΑΑ και των οργανισμών της ΕΕ, ώστε να υπάρξει διασύνδεση των θεμάτων εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας. Αυτό οδήγησε σε πολλές πρωτοβουλίες²⁴ με την Ευρωπόλ, τον Frontex και τη Eurojust στον τομέα της ανταλλαγής πληροφοριών²⁵. Το πεδίο των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ αφορά διάφορους τομείς, όπως τη στήριξη των αρχών των κρατών υποδοχής στις προσπάθειές τους να ελέγξουν και να αποτρέψουν την παράτυπη μετανάστευση και να καταπολεμήσουν τα συναφή εγκλήματα²⁶, τη διασφάλιση της διαχείρισης των συνόρων και της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων²⁷, αλλά και την αντιμετώπιση της ανασφάλειας ή του πλημμελούς συστήματος του κράτους δικαίου ως βαθύτερης αιτίας της παράτυπης μετανάστευσης²⁸. Επιπλέον, οι δύο επιχειρήσεις της ναυτικής δύναμης της ΕΕ IRINI²⁹ και ATALANTA³⁰ συμβάλλουν στην εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας

²⁴ Για παράδειγμα η ανταλλαγή επιχειρησιακών πληροφοριών μέσω του κέντρου ανταλλαγής πληροφοριών της Ευρωπόλ και της μονάδας εγκληματολογικών πληροφοριών, η οποία καθιερώθηκε αρχικά στο πλαίσιο της επιχείρησης Sophia σε συνεργασία με τον Frontex και την Ευρωπόλ. Ενώ η πρωτοβουλία αυτή έδωσε τη δυνατότητα για δομημένη και καινοτόμο ανταλλαγή επιχειρησιακών πληροφοριών, άλλες αποστολές ΚΠΑΑ ανταλλάσσουν μόνο στρατηγικές πληροφορίες με τους οργανισμούς, ακολουθώντας συχνά μια ad hoc προσέγγιση [αποστολές οικοδόμησης ικανοτήτων της ΕΕ (EUCAP) στο Σαχέλ ή αποστολή συνοριακής συνδρομής της ΕΕ (EUBAM) στη Λιβύη, η οποία συνεργάστηκε με τη Eurojust].

²⁵ Περαιτέρω προτάσεις για αυξημένη συνεργασία ΚΠΑΑ – Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων στον τομέα της παράνομης διακίνησης μεταναστών συναντώνται στη μικροέννοια σχετικά με πιθανές μη στρατιωτικές προσπάθειες ΚΠΑΑ για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας που συνδέονται με την παράτυπη μετανάστευση, η οποία κοινοποιήθηκε στα κράτη μέλη τον Νοέμβριο του 2020.

²⁶ EUCAP Sahel Niger και EUBAM Libya.

²⁷ EUCAP Sahel Mali και EUBAM Rafah.

²⁸ Συμβουλευτική αποστολή της ΕΕ (EUAM) στην Ουκρανία, αποστολή της ΕΕ για την επιβολή του κράτους δικαίου (EULEX) στο Κόσοβο, EUAM Ιράκ, EUCAP Σομαλία, αστυνομική αποστολή της ΕΕ για τα Παλαιστινιακά Εδάφη (EUPOC COPPS) και EUAM Κεντροαφρικανική Δημοκρατία.

²⁹ Η επιχείρηση IRINI εφαρμόζει το εμπάργκο όπλων που επέβαλε το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, συμβάλλοντας στην αναχαίτιση της ροής όπλων προς τη Λιβύη και βοηθώντας στη δημιουργία των προϋποθέσεων για μόνιμη κατάπαυση του πυρός. Η επιχείρηση συμβάλλει επίσης στην εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των δικτύων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων.

³⁰ Η επιχείρηση ATALANTA επικεντρώνεται σε δραστηριότητες καταπολέμησης της πειρατείας στα ανοιχτά των ακτών της Σομαλίας. Η επιχείρηση παρέχει επίσης πληροφορίες στην Ιντερπόλ και την Ευρωπόλ για όλες τις εγκληματικές δραστηριότητες και δραστηριότητες παράνομης διακίνησης που εντοπίζονται, συμπεριλαμβανομένης της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

ανθρώπων.

Ο κανονισμός για το ευρωπαϊκό δίκτυο αξιωματικών συνδέσεων μετανάστευσης³¹, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 2019, ενίσχυσε τη **συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών** μέσω ενός νέου πλαισίου συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των αξιωματικών συνδέσεων μετανάστευσης που τοποθετούνται σε τρίτες χώρες από τα κράτη μέλη, την Επιτροπή και τους οργανισμούς της ΕΕ. Το κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών της Ευρωπόλ έθεσε τη βάση για την ταχύτερη ανταλλαγή και επεξεργασία πληροφοριών από τον Frontex, την Ιντερπόλ και τις αποστολές ΚΠΑΑ. Ενισχύει την εικόνα βάσει πληροφοριών σχετικά με την παράνομη διακίνηση μεταναστών από τις χώρες καταγωγής και διέλευσης. Η μονάδα της ΕΕ για την αναφορά διαδικτυακού περιεχομένου στην Ευρωπόλ ενίσχυσε την ικανότητα των αρχών να ερευνούν κακόβουλο περιεχόμενο στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, να εντοπίζουν και να ζητούν την αφαίρεση περιεχομένου που χρησιμοποιείται από δίκτυα παράνομης διακίνησης. Η περαιτέρω ανάπτυξη της κοινότητας ανταλλαγής πληροφοριών Αφρικής-Frontex, με μονάδες ανάλυσης κινδύνου στην Γκάμπια, την Γκάνα, τον Νίγηρα, τη Νιγηρία και τη Σενεγάλη, ενίσχυσε τη συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών.

Όσον αφορά την ενισχυμένη **πρόληψη της παράνομης διακίνησης μεταναστών και τη συνδρομή σε ευάλωτους μετανάστες**, η Επιτροπή δρομολόγησε εκστρατείες ενημέρωσης

Η κοινή ομάδα έρευνας στον Νίγηρα ξεκίνησε τις δραστηριότητές της το 2016. Μέχρι τις 27 Μαΐου 2021 είχε συμβάλει στη σύλληψη 554 υπόπτων και σε 338 δικαστικές υποθέσεις, καθώς και στον εντοπισμό 50 εθνικών και 138 διεθνών εγκληματικών δικτύων.

Το 2020 άρχισε να εφαρμόζεται μια νέα κοινή επιχειρησιακή εταιρική σχέση με την Ακτή του Ελεφαντοστού. Οι γαλλικές αρχές δρομολόγησαν δραστηριότητες κατάρτισης και καθοδήγησης με σκοπό την ενίσχυση εξειδικευμένων ερευνητικών μονάδων σχετικά με την παράνομη διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων.

και ευαισθητοποίησης σε βασικές χώρες-εταίρους ώστε να ενημερώσει τους πιθανούς μετανάστες σχετικά με τους κινδύνους της παράνομης διακίνησης και της παράτυπης μετανάστευσης και να καταρρίψει το αφήγημα των διακινητών. Εκστρατείες δρομολογήθηκαν στα Δυτικά Βαλκάνια, την Αφρική και την Ασία³². Με βάση τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά τις προηγούμενες εκστρατείες και τη μελέτη που πραγματοποίησε η Επιτροπή σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα³³, η Επιτροπή αναπτύσσει εργαλειοθήκη με ορθές πρακτικές και συστάσεις για την έρευνα και τον σχεδιασμό εκστρατειών, την υλοποίησή τους και τις μεθόδους εργασίας.

Στο πλαίσιο της τέταρτης συνιστώσας του σχεδίου δράσης 2015-2020, η Επιτροπή υποστήριξε τη διμερή και περιφερειακή επιχειρησιακή συνεργασία κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών με στόχο μια **ισχυρότερη και στενότερη συνεργασία με τις χώρες-εταίρους** κατά μήκος των κύριων μεταναστευτικών

³¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1240 (ΕΕ L 198 της 25.7.2019, σ. 88).

³² Αιθιοπία, Ακτή Ελεφαντοστού, Αλβανία, Αφγανιστάν, Γκάμπια, Γκάνα, Γουινέα, Μαλί, Μαρόκο, Μπαγκλαντές, Νίγηρας, Νιγηρία, Σενεγάλη, Σομαλία, Σουδάν, Τυνησία και Δυτικά Βαλκάνια.

³³ Study on best practices in irregular migration awareness-raising campaigns (Μελέτη για τις βέλτιστες πρακτικές σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης για την παράτυπη μετανάστευση) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απρίλιος 2021).

διαδρομών. Αυτή η συνεργασία περιλάμβανε στήριξη για την επιβολή του νόμου και τη δικαστική συνεργασία, τη δημιουργία ικανοτήτων στη διαχείριση των συνόρων, καθώς και εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

Οι περιφερειακές και εθνικές **κοινές επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις**³⁴ διευκόλυναν κοινές δράσεις και παρείχαν ανάπτυξη ικανοτήτων για τις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές στις χώρες-εταίρους, υποστηρίζοντας την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και πληροφοριών. Η κοινή επιχειρησιακή εταιρική σχέση Βόρεια Αφρική, η οποία εφαρμόζεται από την Αυστρία, τη Γαλλία, την Ιταλία, τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες και την Ιντερπόλ, με χρηματοδότηση από την ΕΕ, συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές των αφρικανικών χωρών, περιφερειών και οργανισμών, με έμφαση στην Ακτή Ελεφαντοστού, τη Γουινέα, την Τυνησία, τη Νιγηρία, καθώς και σε χώρες στο Κέρασ της Αφρικής, αλλά και με τον Μηχανισμό της Αφρικανικής Ένωσης για την Αστυνομική Συνεργασία (AFRIPOL). Έχουν αναπτυχθεί κοινές επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις και κοινές ομάδες έρευνας με το Μαλί, τη Μαυριτανία, τον Νίγηρα, τη Σενεγάλη, την Γκάμπια, την Τουρκία και τα Δυτικά Βαλκάνια, ενώ έχει δοθεί στήριξη για τη δημιουργία δικτύου κοινών επιχειρησιακών εταιρικών σχέσεων στη Δυτική και την Κεντρική Αφρική³⁵.

Σε **περιφερειακό επίπεδο**, το κοινό σχέδιο δράσης της Βαλέτας υποστήριξε την ενίσχυση της διακυβέρνησης της μετανάστευσης μεταξύ Ευρώπης και **Αφρικής**. Η υπουργική διάσκεψη του Ιουλίου 2020 μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών της και των εταίρων της Βόρειας Αφρικής³⁶ επιβεβαίωσε την αμοιβαία αποφασιστικότητα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Στις 10-11 Μαΐου 2021, διοργανώθηκε σεμινάριο υψηλού επιπέδου με τη συμμετοχή της ΕΕ και εταίρων από την Αφρική³⁷, επιβεβαιώνοντας εκ νέου τη δέσμευση των συμμετεχόντων για την από κοινού αντιμετώπιση ζητημάτων που σχετίζονται με την καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης και της παράνομης διακίνησης μεταναστών, τη δημιουργία εργαλείων για την επιστροφή και την επανεισδοχή, καθώς και τη νόμιμη μετανάστευση και την κινητικότητα. Από το 2018, η διαδικασία της Νιαμεί στηρίζει τη συνεργασία μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών της και των χωρών της Δυτικής και Βόρειας Αφρικής για την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Κέντρο στο Χαρτούμ (ROCK), το οποίο ιδρύθηκε το 2019 με βοήθεια από την ΕΕ, υποστήριξε τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου και την ανταλλαγή πληροφοριών, εκπονώντας 245 αναφορές πληροφοριών με αποτέλεσμα 19 συλλήψεις. Η ΕΕ επενδύει επίσης σημαντικά κεφάλαια για τη στήριξη των

³⁴ Οι κοινές επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις είναι ευέλικτα πλαίσια συνεργασίας για την καταπολέμηση των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων, προσαρμοσμένα στις ανάγκες της χώρας-εταίρου. Ένα ή περισσότερα κράτη μέλη εργάζονται παράλληλα με τις αρχές επιβολής του νόμου, τις δικαστικές και άλλες σχετικές αρχές μιας χώρας-εταίρου, σε συνεργασία με οργανισμούς της ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς. Η στήριξη μπορεί να περιλαμβάνει εκπαίδευση, καθοδήγηση, ανταλλαγή πληροφοριών και παροχή εξοπλισμού.

³⁵ Μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας – Αστυνομία, χορηγήθηκαν 12,9 εκατ. EUR ως συνεισφορά της ΕΕ, ενώ μέσω του Καταπιστευματικού Ταμείου Έκτακτης Ανάγκης της ΕΕ για την Αφρική χορηγήθηκαν 27,9 εκατ. EUR.

³⁶ Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία, Λιβύη και Μαυριτανία.

³⁷ Με τη συμμετοχή αφρικανικών κρατών, κρατών μελών, της Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, της Επιτροπής της Αφρικανικής Ένωσης, οργανισμών της ΕΕ και διεθνών οργανισμών.

χωρών-εταίρων, ιδίως στη γειτονία της ΕΕ, ενισχύοντας τη διαχείριση των συνόρων και την ικανότητά τους να εκτελούν επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης στην ξηρά και τη θάλασσα.

Η συμμετοχή των εταίρων των **Δυτικών Βαλκανίων** στο επιχειρησιακό σχέδιο δράσης της EMPACT σχετικά με τη διευκόλυνση της παράτυπης μετανάστευσης συμβάλλει στην εξάρθρωση των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών και στην κατάχρηση των νόμιμων διαύλων μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πλαστών εγγράφων. Το έργο για την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος στα Δυτικά Βαλκάνια, το οποίο χρηματοδοτείται από την ΕΕ, δημιούργησε πέντε κοινές ομάδες έρευνας και υποστήριξε 115 ποινικές έρευνες από το 2017 (με αποτέλεσμα τη δίωξη σε 37 υποθέσεις), εκ των οποίων οι 14 αφορούσαν εμπορία ανθρώπων και παράνομη διακίνηση μεταναστών.

Η **δήλωση ΕΕ-Τουρκίας** του 2016 συμβάλλει στην εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των διακινητών μεταναστών, μέσω των αυξημένων συνοριακών ελέγχων που διενεργούν οι τουρκικές αρχές, και στην πρόληψη της δημιουργίας νέων θαλάσσιων ή χερσαίων διαδρομών παράτυπης μετανάστευσης. Στο πλαίσιο της δήλωσης, η Τουρκία και η ΕΕ συμφώνησαν να συνεχίσουν την ενίσχυση των μέτρων κατά των διακινητών μεταναστών. Επιπλέον, συμφώνησαν να διευκολύνουν τις επιστροφές παράτυπων μεταναστών από τα ελληνικά νησιά, αυξάνοντας ταυτόχρονα τις ευκαιρίες επανεγκατάστασης Σύριων από την Τουρκία στην ΕΕ. Η ΕΕ αναμένει από την Τουρκία να εφαρμόσει όλα τα στοιχεία της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας. Η πλήρης εφαρμογή της θα αποτελέσει επίσης θέμα στο πλαίσιο του διαλόγου υψηλού επιπέδου ΕΕ-Τουρκίας για τη μετανάστευση και την ασφάλεια τον Οκτώβριο του 2021.

Όσον αφορά τις χώρες του **δρόμου του μεταξιού**, ένα περιφερειακό πρόγραμμα που χρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ και υλοποιήθηκε από το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) υποστήριξε τη διερεύνηση και δίωξη 184 υποθέσεων παράνομης διακίνησης μεταναστών, με αποτέλεσμα 80 έρευνες και 69 δικαστικές υποθέσεις³⁸.

3. Ανανέωση των ευρωπαϊκών δράσεων για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών

Μολονότι η ΕΕ έχει κάνει σημαντικά βήματα προόδου στον αγώνα κατά των διακινητών τα τελευταία χρόνια, οι προκλήσεις παραμένουν, ενώ εμφανίζονται και νέες που απαιτούν ενισχυμένες δράσεις και ανανεωμένη ολοκληρωμένη προσέγγιση. Αυτό ισχύει τόσο για τη συνεργασία μας με τις χώρες-εταίρους όσο και για το έργο εντός της ΕΕ και κάθε κράτους μέλους της, όσον αφορά την καταπολέμηση των εγκληματικών δικτύων, την ενίσχυση της συνεργασίας και τη στήριξη του έργου των αρχών επιβολής του νόμου για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Το ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2021-2025) βασίζεται στους ακόλουθους βασικούς πυλώνες δράσης: 1) ενισχυμένη συνεργασία με

³⁸ Παγκόσμια δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων και της παράνομης διακίνησης μεταναστών – Ασία και Μέση Ανατολή (GLO.ACT), η οποία περιλαμβάνει δράσεις στο Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές, το Ιράν, το Ιράκ και το Πακιστάν.

τις χώρες-εταίρους και τους διεθνείς οργανισμούς, 2) εφαρμογή των νομικών πλαισίων και επιβολή κυρώσεων στους διακινητές που δραστηριοποιούνται εντός και εκτός ΕΕ, 3) πρόληψη της εκμετάλλευσης και διασφάλιση της προστασίας των μεταναστών, 4) ενίσχυση της συνεργασίας και στήριξη του έργου των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων και 5) βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τους τρόπους δράσης των διακινητών.

3.1 Ενισχυμένη συνεργασία με τις χώρες-εταίρους και τους διεθνείς οργανισμούς

Το νέο σύμφωνο υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης ολοκληρωμένων, ισορροπημένων, εξατομικευμένων και αμοιβαία επωφελών εταιρικών σχέσεων στον τομέα της μετανάστευσης με βασικές χώρες καταγωγής και διέλευσης με στόχο την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων και την αξιοποίηση κοινών ευκαιριών. Οι εταιρικές σχέσεις στον τομέα της μετανάστευσης αποσκοπούν στη βελτίωση της διακυβέρνησης και της διαχείρισης της μετανάστευσης, στη στήριξη των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής στις χώρες-εταίρους, στη δημιουργία οικονομικών ευκαιριών, στην προώθηση αξιοπρεπούς εργασίας και στην αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της παράτυπης μετανάστευσης³⁹, με την ενίσχυση της συνεργασίας για την επιστροφή, την επανεισδοχή και την επανένταξη και την παράλληλη ανάπτυξη νόμιμων οδών και την προσέλκυση δεξιοτήτων και ταλέντων στην Ευρώπη. Η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών αποτελεί σημαντικό μέρος των εν λόγω εταιρικών σχέσεων.

Η ΕΕ έχει ήδη θεσπίσει επιτυχημένα πλαίσια συνεργασίας με χώρες-εταίρους, τα οποία συμβάλλουν στην καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης και της παράνομης διακίνησης. Ωστόσο, οι δράσεις και οι προσπάθειες μέχρι τώρα είναι κατακερματισμένες και η παράνομη διακίνηση εξακολουθεί να εμπνέει αυξανόμενη ανησυχία τόσο για την ΕΕ όσο και για τις χώρες-εταίρους. Απαιτείται πιο συντονισμένη και δομημένη προσέγγιση για την ενίσχυση των συνεργειών, τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων εργαλείων και την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων, την πρόληψη της παράνομης διακίνησης και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των ερευνών, των διώξεων και των καταδικών. Σύμφωνα με το νέο σύμφωνο, η ΕΕ θα πρέπει επομένως να βασιστεί στα υφιστάμενα πλαίσια συνεργασίας και να αναπτύξει **ειδικές και εξατομικευμένες επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης** με τρίτες χώρες ή περιοχές κατά μήκος των μεταναστευτικών διαδρομών προς την ΕΕ. Οι εν λόγω εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των ολοκληρωμένων εταιρικών σχέσεων της ΕΕ με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης στον τομέα της μετανάστευσης και να υποστηρίζουν την περιφερειακή και διεθνή συνεργασία.

Σε διεθνές επίπεδο, η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών απαιτεί συνεχή ενεργό συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ), την Ιντερπόλ, άλλους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς, καθώς και άλλους χορηγούς. Η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει την **ενεργό συνεργασία της με τον ΟΗΕ και τις εξειδικευμένες υπηρεσίες του, ιδίως το UNODC**, καθώς και με την ομάδα εργασίας του για την παράνομη διακίνηση μεταναστών⁴⁰.

Επιπλέον, είναι επίσης απαραίτητη η δομημένη και συντονισμένη προσέγγιση ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική και ταχεία αντίδραση στην παράτυπη μετανάστευση που

³⁹ COM(2021) 56 final.

διευκολύνεται από κρατικούς φορείς, θέμα το οποίο θα πρέπει επίσης να συζητηθεί σε πολυμερή και διεθνή φόρουμ.

3.1.1 Επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης

Για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά ο διεθνικός χαρακτήρας της παράνομης διακίνησης μεταναστών πέρα από τα σύνορα της ΕΕ, απαιτείται στενότερη συνεργασία με βασικές χώρες-εταίρους καταγωγής και διέλευσης, τόσο σε διμερές όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων εταιρικών σχέσεων της ΕΕ, η συνεργασία αυτή θα μεταφραστεί σε εξατομικευμένες επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης που θα βασίζονται στη συνεχή ανταλλαγή και την αμοιβαία επωφελή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των χωρών-εταίρων. Οι δράσεις θα στοχεύουν στην **ενίσχυση των νομικών, πολιτικών, επιχειρησιακών και στρατηγικών πλαισίων** στις χώρες-εταίρους και στην αύξηση του **αντικτύπου, της ανάληψης ίδιας ευθύνης και της βιωσιμότητας των προσπαθειών για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης μεταναστών**.

Θα πρέπει να προωθηθούν και να διασφαλιστούν **συνέργειες και η συνέπεια με άλλες πολιτικές και δράσεις**, μεταξύ άλλων στον τομέα της ασφάλειας (π.χ. ασφάλεια στα σύνορα, καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος), της αναπτυξιακής συνεργασίας (π.χ. εκπαίδευση και κατάρτιση, ανάπτυξη κοινοτήτων, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη) και της χρηστής διακυβέρνησης (π.χ. καταπολέμηση της διαφθοράς).

Οι επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης θα περιλαμβάνουν **ορισμένες ή όλες τις ακόλουθες συνιστώσες**, προσαρμοσμένες στις ανάγκες των χωρών-εταίρων ή των περιφερειών με στόχο την ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας μέσω συνεχών ανταλλαγών, παρέχοντας στοχευμένη στήριξη με τους εξής τρόπους:

- Παροχή βοήθειας για τη θέσπιση σταθερών **νομικών πλαισίων** —ή την ενίσχυση των υφιστάμενων— με βάση το Πρωτόκολλο του ΟΗΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα. Όταν οι χώρες-εταίροι δεν αποτελούν ακόμη συμβαλλόμενα μέρη στο Πρωτόκολλο του ΟΗΕ, η ΕΕ, σε συνεργασία με το UNODC, θα τις παροτρύνει και θα τις στηρίζει ώστε να επικυρώσουν το Πρωτόκολλο. Πρόκειται για βήμα κρίσιμης σημασίας για την αποτελεσματική αποτροπή και δίωξη της παράνομης διακίνησης μεταναστών, έτσι ώστε οι διακινητές να είναι εφικτό να συλλαμβάνονται και να τιμωρούνται για τα εγκλήματά τους στις χώρες καταγωγής. Τα ισχυρά νομικά πλαίσια είναι εξίσου αναγκαία για την αποτελεσματική συνεργασία με τα κράτη μέλη και τους οργανισμούς της ΕΕ, όπως η Ευρωπόλ, ο Frontex και η Eurojust.
- Διασφάλιση της υλοποίησης των νομικών πλαισίων με την ανάπτυξη τεκμηριωμένων **πολιτικών, στρατηγικών και σχεδίων δράσης** σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και σε επίπεδο ηπείρου. Η υποστήριξη της χώρας-εταίρου, καθώς και των περιφερειακών και ηπειρωτικών οργανισμών, στη συλλογή δεδομένων, την ανάλυση και την έρευνα με στόχο την καθοδήγηση των υπευθύνων λήψης αποφάσεων θα είναι ουσιαστικής σημασίας.

⁴⁰ Σύμφωνα με την κοινή ανακοίνωση για την ενίσχυση της συμβολής της ΕΕ στην πολυμερή προσέγγιση βάσει κανόνων [JOIN(2021) 3 final].

- **Ανάπτυξη της επιχειρησιακής ικανότητας** των εθνικών και τοπικών αρχών στις χώρες-εταίρους για την πρόληψη και την αποτροπή της παράτυπης μετανάστευσης, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, με την ανάπτυξη υφισταμένων δομών⁴¹ ή τη θέσπιση ειδικών κέντρων συντονισμού. Θα πρέπει επίσης να ενισχυθεί η ικανότητα των χωρών-εταίρων να παρέχουν βοήθεια σε άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, ιδιαίτερα σε παιδιά και γυναίκες, που μπορεί να εκτίθενται σε βία, εκμετάλλευση, κακοποίηση και εμπορία ανθρώπων.
- Υποστήριξη της ικανότητας **διαχείρισης των συνόρων** των χωρών-εταίρων για την πρόληψη των παράτυπων αναχωρήσεων και διελεύσεων.
- Παροχή επιχειρησιακής στήριξης στην **επιβολή του νόμου και τη δικαστική συνεργασία** για τη δημιουργία και ενίσχυση της ικανότητας και της ανάληψης ιδίας ευθύνης στις χώρες-εταίρους, με ενίσχυση της χρήσης σύγχρονων εργαλείων και τεχνικών έρευνας και τη διευκόλυνση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών. Βάση θα πρέπει να είναι τα αποτελέσματα και η εμπειρία από τις τρέχουσες κοινές επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις και τις κοινές ομάδες έρευνας.
- Ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες-εταίρους στο θέμα της **απάτης περί την ταυτότητα και τα έγγραφα**, γεγονός το οποίο θα συμβάλει στη μείωση του αριθμού των θεωρήσεων που εκδίδονται βάσει κλεμμένων και/ή παραποιημένων εγγράφων ταυτότητας. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να προωθηθεί η χρήση νέων τεχνολογιών, ώστε να εντοπίζεται η απάτη περί τα έγγραφα και να ελέγχεται η έκδοση και η παράδοση διαβατηρίων, ο εκσυγχρονισμός και η μηχανογράφηση των ληξιαρχείων, καθώς και πιθανές δραστηριότητες κατάρτισης.
- Ενίσχυση δραστηριοτήτων πρόληψης και ευαισθητοποίησης μέσω στοχευμένων **εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης** σε κοινότητες καταγωγής και διέλευσης (μεταξύ άλλων σε καταυλισμούς προσφύγων και κέντρα υποδοχής σε χώρες διέλευσης και κοινότητες διασποράς στην ΕΕ) σχετικά με τους κινδύνους της παράτυπης μετανάστευσης και της παράνομης διακίνησης, καθώς και τις σχετικές εναλλακτικές λύσεις, ώστε να καταρρίπτονται τα παραπλανητικά αφηγήματα που προωθούν τα εγκληματικά δίκτυα.
- Παροχή στήριξης, όπου χρειάζεται, για την αντιμετώπιση **ζητημάτων ασφάλειας** που σχετίζονται με την παράνομη διακίνηση μεταναστών, μέσω της προώθησης συνεργειών με δράσεις που αποσκοπούν στην καταπολέμηση κάθε μορφής εγκληματικότητας, τρομοκρατίας και βίαιου εξτρεμισμού.
- Συνεχής διάλογος και συντονισμένη συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης που επηρεάζονται από το **νέο φαινόμενο της καθοδηγούμενης από το κράτος εργαλειοποίησης της μετανάστευσης**.

Η Επιτροπή, μαζί με τον ύπατο εκπρόσωπο και τα κράτη μέλη, θα προωθούν συστηματικά τη συνεργασία για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης μεταναστών ως ζήτημα αμοιβαίου ενδιαφέροντος στις σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες-εταίρους. Θα υποστηρίξουν τις

⁴¹ Όπως η δήλωση της Νιαμέι, η συνεργασία με την AFRIPOL, η συνέχεια στη σύνοδο κορυφής της Βαλέτας, καθώς και οι διαδικασίες του Ραμπάτ, του Χαρτούμ, της Βουδαπέστης και της Πράγας.

χώρες-εταίρους και τις περιοχές στον **καθορισμό των πραγματικών αναγκών** όσον αφορά την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη τους κατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικοοικονομικών πτυχών της παράνομης διακίνησης για τις τοπικές κοινότητες. Με βάση τις ανάγκες αυτές, οι επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης **θα αναπτυχθούν ως συνεκτικό πλαίσιο που θα περιλαμβάνει τις σχετικές συνιστώσες** που αναφέρονται παραπάνω.

Η Επιτροπή, μαζί με τον ύπατο εκπρόσωπο και τα κράτη μέλη, αλλά και οι χώρες-εταίροι θα ξεκινήσουν και θα εφαρμόσουν από κοινού τις εν λόγω επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης, επιβεβαιώνοντας την αμοιβαία αφοσίωση στην επιδίωξη κοινών στόχων κατά των διακινητών μεταναστών. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα διοργανώσει επίσης **διασκέψεις υψηλού επιπέδου με τις χώρες-εταίρους ανά διαδρομή**, με σκοπό την ανάλυση των υφιστάμενων προκλήσεων, την προώθηση της συνεργασίας, την έγκριση συστάσεων από τεχνικές ομάδες εργασίας και τον απολογισμό της προόδου που σημειώθηκε κατά των δικτύων παράνομης διακίνησης μεταναστών. Ως προτεραιότητα θα ξεκινήσουν οι επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης κατά μήκος της **διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου / των Δυτικών Βαλκανίων, με βάση προσέγγιση για το σύνολο της κάθε διαδρομής που θα περιλαμβάνει τις χώρες του δρόμου του μεταξιού, καθώς και στη Βόρεια και τη Δυτική Αφρική**, σε συνεργασία με τις χώρες-εταίρους ή τις περιφέρειες.

Οι **αρχές των κρατών μελών**, μέσω της συγκέντρωσης γνώσεων και πόρων στο πνεύμα της «**Ομάδας Ευρώπη**», θα πρέπει να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των επιχειρησιακών εταιρικών σχέσεων κατά της παράνομης διακίνησης. Τα κράτη μέλη διαθέτουν την επιχειρησιακή ικανότητα και τη γνώση για την παροχή της απαραίτητης βοήθειας στις χώρες-εταίρους, θα πρέπει δε να συνεχίσουν τις εν εξελίξει δραστηριότητες που υλοποιούνται στις χώρες-εταίρους προς στήριξη της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης.

Οι **οργανισμοί της ΕΕ**, ιδίως η Ευρωπόλ, ο Frontex και η Eurojust, θα πρέπει να προσφέρουν βοήθεια σύμφωνα με την εντολή τους, μεταξύ άλλων διευκολύνοντας την ανταλλαγή πληροφοριών, παρέχοντας τεχνική υποστήριξη, ανάπτυξη ικανοτήτων και κατάρτιση, καθώς και τοποθετώντας αξιωματικούς συνδέσμους. Ανάλογα με τις οικείες χώρες-εταίρους ή τις περιοχές και τις ανάγκες που εντοπίζονται, οι οργανισμοί της ΕΕ μπορούν να συνάπτουν νέες συμφωνίες (π.χ. συμφωνίες περί καθεστώτος Frontex ή εργασιακές ρυθμίσεις με τις αρμόδιες αρχές). Όταν υπάρχουν ήδη τέτοιες συμφωνίες ή ρυθμίσεις, η εφαρμογή τους θα πρέπει να υποστηρίζει πλήρως τους στόχους των νέων επιχειρησιακών εταιρικών σχέσεων κατά της παράνομης διακίνησης. Οι συνεισφορές της Ιντερπόλ λαμβάνονται επίσης υπόψη κατά περίπτωση.

Οι επιχειρησιακές δραστηριότητες των **αποστολών Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας** ενδέχεται να υποστηρίζουν τις αρχές του κράτους υποδοχής. Θα μπορούσε να τους ανατεθεί η παροχή στρατηγικών συμβουλών σχετικά με την εκπόνηση ή τη μεταρρύθμιση των νομικών πλαισίων, των στρατηγικών και των σχεδίων δράσης και η προσφορά ανάπτυξης ικανοτήτων όσον αφορά τη διαχείριση των συνόρων, την επιβολή του νόμου και τη δικαστική συνεργασία, την απάτη περί την ταυτότητα και τα έγγραφα κ.λπ.

Για να διασφαλιστεί η επιτυχία των νέων επιχειρησιακών εταιρικών σχέσεων κατά της παράνομης διακίνησης, η ΕΕ πρέπει να εξασφαλίσει επαρκή χρηματοδότηση η οποία να ανταποκρίνεται, να υποστηρίζει και να υλοποιεί τη φιλοδοξία και τους στόχους του ανανεωμένου σχεδίου δράσης της ΕΕ. Αρκετοί χρηματοδοτικοί μηχανισμοί θα προσφέρουν τη στήριξή τους, συμπληρωματικά, στην υλοποίηση των διαφόρων συνιστωσών των εταιρικών σχέσεων: ο **Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας – Η Ευρώπη στον κόσμο (ΜΓΑΔΣ) και ο Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας III για την περίοδο 2021-2027**, το **Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας**, το **Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης** και το **Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και τις Θεωρήσεις**, καθώς και άλλα σχετικά κονδύλια, με βάση τις εθνικές στρατηγικές των εταίρων και με γνώμονα τη διασφάλιση της ανάληψης ίδιας ευθύνης. Οι **επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης** θα εμπλουτίζουν τον στρατηγικό και πολιτικό προγραμματισμό της εξωτερικής χρηματοδότησης της ΕΕ και την εφαρμογή των εγγράφων προγραμματισμού των μηχανισμών. Ενδεικτικά, από τον συνολικό προϋπολογισμό ύψους 79,5 δισ. EUR του ΜΓΑΔΣ – Η Ευρώπη στον κόσμο, το 10 % θα διατεθεί σε δράσεις που στοχεύουν στην άμεση αντιμετώπιση συγκεκριμένων προκλήσεων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και τον καταναγκαστικό εκτοπισμό, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης.

3.1.2 Απόκριση στην εργαλειοποίηση της παράτυπης μετανάστευσης από κρατικούς φορείς

Οι πρόσφατες εξελίξεις στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ με τη Λευκορωσία αποτελούν το πλέον πρόσφατο παράδειγμα εξαιρετικά ανησυχητικών γεγονότων και καταδεικνύουν ότι η **στενή συνεργασία και η συνεχής επαγρύπνηση** είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία των εξωτερικών συνόρων και την πρόληψη και αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης που διευκολύνεται από κρατικούς φορείς. Τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ (ιδίως ο Frontex, η EASO και η Ευρωπόλ) αντέδρασαν με ταχύτητα στα ραγδαίως εξελισσόμενα γεγονότα στα ανατολικά σύνορα της ΕΕ, παρέχοντας στήριξη στις χώρες που υπόκειντο άμεσα σε πιέσεις, κυρίως μέσω του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης. Η χρήση του **ενωσιακού δικτύου για την ετοιμότητα αντιμετώπισης και τη διαχείριση μεταναστευτικών κρίσεων** («Blueprint network») παρέσχε την πλέον πρόσφατη επίγνωση κατάστασης σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και διασφάλισε την έγκαιρη και συντονισμένη επιχειρησιακή αντίδραση. Επιπλέον, η Επιτροπή παρέχει επίσης έκτακτη χρηματοδοτική συνδρομή ώστε να βοηθήσει τη Λιθουανία να αντιμετωπίσει τις βραχυπρόθεσμες ανάγκες διασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών υποδοχής των μεταναστών που χρησιμοποιούνται για πολιτικούς σκοπούς, καθώς και μεσοπρόθεσμη στήριξη για την προστασία των εξωτερικών συνόρων προς αντιμετώπιση της ενορχηστρωμένης παράτυπης μετανάστευσης.

Τα γεγονότα αυτά δείχνουν ότι μέσω συντονισμένης συλλογικής δέσμευσης, οι χώρες-εταίροι, οι πολίτες των οποίων χρησιμοποιούνται από το εν λόγω κρατικά καθοδηγούμενο σχέδιο, μπορεί να είναι πρόθυμες να **συνεργαστούν με την ΕΕ** προκειμένου να σταματήσει ο συγκεκριμένος τρόπος δράσης, συμμετέχοντας σε εποικοδομητικό και ολοκληρωμένο διάλογο προς όφελος όλων των πλευρών. Από την άποψη αυτή, ο διάλογος της ΕΕ και η κοινή δέσμευση με το Ιράκ έφεραν θετικά αποτελέσματα, μειώνοντας τις προσπάθειες παράτυπης άφιξης στην ΕΕ και διευκολύνοντας την οικειοθελή επιστροφή.

Παραδείγματα όπως αυτό, συντονισμένης δράσης της ΕΕ για την αντιμετώπιση καταστάσεων ενορχηστρωμένης μεταναστευτικής πίεσης στα εξωτερικά της σύνορα, καταδεικνύουν ότι η στενή συνεργασία και αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και ο συνεχής και ευρύς διάλογος και η συντονισμένη συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης σχετικά με την πρόληψη της παράτυπης μετανάστευσης, την αντιμετώπιση του νέου φαινομένου της εργαλειοποίησης της μετανάστευσης και τη διευκόλυνση της επιστροφής μπορούν να οδηγήσουν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Για να ανταποκριθεί συλλογικά και αποτελεσματικά στις προκλήσεις του νέου αυτού φαινομένου και για να διασφαλίσει την προστασία των εξωτερικών συνόρων της, η ΕΕ χρειάζεται μια **ενισχυμένη εργαλειοθήκη** που να συγκεντρώνει κατά τρόπο στρατηγικό όλο το φάσμα των επιχειρησιακών, νομικών, διπλωματικών και χρηματοδοτικών μέσων που έχει στη διάθεσή της.

Οι οργανισμοί της ΕΕ —κυρίως ο Frontex, η Ευρωπόλ και η EASO, επίσης σε συνεργασία με την Ιντερπόλ και άλλους διεθνείς παράγοντες— πρέπει να είναι σε θέση να κινητοποιούν γρήγορα τους πόρους και τα μέσα τους και να παρέχουν **επιχειρησιακή στήριξη** με στόχο την προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, τη συλλογή πληροφοριών και επιχειρησιακών στοιχείων και την αρωγή των μεταναστών που έχουν πέσει θύματα καθοδηγούμενης από το κράτος εργαλειοποίησης. Η αντίδραση στη χρησιμοποίηση της παράτυπης μετανάστευσης από κρατικούς φορείς πρέπει να αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό και να ενισχύεται περαιτέρω στον **διάλογο με τις χώρες-εταίρους**, ιδίως σε σχέση με τις επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης. Όπου ενδείκνυται και είναι εφικτό, θα μπορούσε να εξετασθεί το ενδεχόμενο χρήσης περιοριστικών μέτρων στο πλαίσιο του **παγκόσμιου καθεστώτος κυρώσεων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα** με στόχο φυσικά πρόσωπα, οντότητες και φορείς που συμμετέχουν σε σχέδια καθοδηγούμενα από το κράτος και ευθύνονται, εμπλέκονται ή σχετίζονται με σοβαρές παραβιάσεις και καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, η ΕΕ θα πρέπει να **λάβει επακόλουθα μέτρα σε διάφορους τομείς πολιτικής** συναφείς με τις σχέσεις με την εκάστοτε τρίτη χώρα, αναλαμβάνοντας στοχευμένη δράση, όπου ενδείκνυται, στον τομέα των θεωρήσεων, του εμπορίου, της ανάπτυξης, της χρηματοδοτικής συνδρομής και άλλων. Η μερική **αναστολή της συμφωνίας με τη Λευκορωσία για την απλούστευση της έκδοσης θεωρήσεων**, την οποία εγκρίνει σήμερα η Επιτροπή μαζί με το παρόν ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ, αποτελεί από παράδειγμα τέτοιου είδους μέτρων.

Όπως ανακοίνωσε η πρόεδρος κ. von der Leyen στην ομιλία της για την κατάσταση της Ένωσης το 2021, *«στο πλαίσιο των εργασιών μας για το Σένγκεν, θα καθορίσουμε νέους τρόπους αντιμετώπισης τέτοιων επιθέσεων και θα διασφαλίσουμε την ενότητα όσον αφορά την προστασία των εξωτερικών μας συνόρων»*. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο ενίσχυσης του νομικού πλαισίου της ΕΕ για τη διασφάλιση κοινής προσέγγισης με στόχο την καλύτερη προστασία των εξωτερικών συνόρων και των ουσιωδών συμφερόντων της ΕΕ και των κρατών μελών της, πάντοτε διασφαλίζοντας παράλληλα τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Επιπλέον, η εξεύρεση κοινού τόπου ως προς τον τρόπο διαχείρισης της μετανάστευσης υπό όλες τις συνθήκες θα είναι ουσιαστικής σημασίας ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αντίπαλοι δεν θα συνεχίσουν να στοχεύουν στην έλλειψη ενός κοινού αποτελεσματικού και δίκαιου συστήματος. Το νέο σύμφωνο περιλαμβάνει όλες τις συνιστώσες —συμπεριλαμβανομένου

ειδικού μηχανισμού που επιτρέπει προσωρινές παρεκκλίσεις από τις συνήθεις διαδικασίες σε περιόδους κρίσης— που είναι αναγκαίες ώστε να μπορούν τα κράτη μέλη να διαχειρίζονται τους διάφορους τύπους προκλήσεων που αντιμετωπίζουν και, επομένως, είναι απαραίτητο το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να προχωρήσουν γρήγορα στις σχετικές διαπραγματεύσεις.

Βασικές δράσεις

- Η Επιτροπή, μαζί με τον ύπατο εκπρόσωπο και τα κράτη μέλη, θα θεσπίσουν επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης με τις χώρες-εταίρους κατά μήκος των μεταναστευτικών διαδρομών, στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων, ισορροπημένων, εξατομικευμένων και αμοιβαία επωφελών εταιρικών σχέσεων στον τομέα της μετανάστευσης δυνάμει του νέου συμφώνου.
- Η Επιτροπή θα προωθήσει την περιφερειακή συνεργασία, καθώς και τη συνεργασία με συναφείς διεθνείς οργανισμούς, όπως το UNODC και η Ιντερπόλ.
- Η Επιτροπή, ο ύπατος εκπρόσωπος, τα κράτη μέλη και οι οργανισμοί της Ένωσης θα συγκεντρώσουν και θα αναπτύξουν περαιτέρω όλα τα επιχειρησιακά, νομικά, διπλωματικά και χρηματοδοτικά εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους για να ανταποκριθούν στην εργαλειοποίηση της παράτυπης μετανάστευσης από κρατικούς φορείς.

3.2 Επιβολή κυρώσεων σε διακινητές μεταναστών και αποτροπή της εκμετάλλευσης των μεταναστών

Για την καταπολέμηση της υποβοήθησης της παράτυπης μετανάστευσης απαιτείται η βέλτιστη εφαρμογή των μεθόδων για την επιβολή κυρώσεων στους διακινητές μεταναστών, ιδίως όσων ηγούνται εγκληματικών δικτύων. Αυτό απαιτεί την αποτελεσματική εξέταση και βελτίωση της υλοποίησης των εφαρμοστέων νομικών πλαισίων από τα κράτη μέλη και τις χώρες-εταίρους βάσει του Πρωτοκόλλου κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και, σε ενωσιακό επίπεδο, βάσει της «δέσμης μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης»⁴².

Είναι απαράδεκτη η απώλεια ζώων μεταναστών που διακινούνται παράνομα προς και εντός της Ευρώπης, όπως και οι διάφορες μορφές βλάβης και εκμετάλλευσης στις οποίες εκτίθενται. Τα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών πρέπει να διασφαλίζονται ανά πάσα στιγμή, με προτεραιότητα τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Οι μετανάστες που είναι επίσης θύματα εγκληματικότητας βρίσκονται συχνά σε ευάλωτη κατάσταση και μπορεί να έχουν δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων⁴³, όλα τα θύματα της εγκληματικότητας απολαύουν σειρά δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης και προστασίας, δικαιώματα τα οποία θα πρέπει να διασφαλίζονται υπό οποιεσδήποτε συνθήκες. Η ΕΕ θα πρέπει να παρέχει

⁴² Οδηγία 2002/90/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 328 της 5.12.2002, σ. 17) και απόφαση-πλαίσιο 2002/946/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 328 της 5.12.2002, σ. 1).

⁴³ Οδηγία 2012/29/ΕΕ (ΕΕ L 315 της 14.11.2012, σ. 57).

βοήθεια και προστασία στους παρανόμως διακινούμενους μετανάστες, ιδίως στις ευάλωτες ομάδες, όπως τα παιδιά και οι γυναίκες.

3.2.1 Κυρώσεις κατά διακινητών που δρουν στις μεταναστευτικές διαδρομές

Το Πρωτόκολλο του ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα αφορά την πρόληψη, τη διερεύνηση και τη δίωξη της παράνομης διακίνησης, καθώς και την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων που υπήρξαν θύματα των εν λόγω αδικημάτων. Το Πρωτόκολλο του ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα κράτη⁴⁴ να θεσπίσουν ως ποινικά αδικήματα την παράνομη διακίνηση μεταναστών και άλλες μορφές δραστηριότητας που στηρίζουν την εν λόγω διακίνηση, ενώ οι μετανάστες δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε ποινική δίωξη για το γεγονός ότι διακινήθηκαν παράνομα. Για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, είτε οι κυρώσεις του ΟΗΕ είτε οι αυτόνομες κυρώσεις από την ΕΕ μπορούν να παρέχουν ένα εργαλείο για την επιβολή κυρώσεων στα υπαίτια άτομα ή τις υπαίτιες οντότητες, όπως ταξιδιωτική απαγόρευση ή δέσμευση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, ή απαγόρευση διάθεσης κεφαλαίων ή οικονομικών πόρων.

Η ΕΕ μεταφέρει στο ενωσιακό δίκαιο τις **κυρώσεις που συμφωνούνται από τον ΟΗΕ**. Σε αυτό το πνεύμα, στις 7 Ιουνίου 2018 η Επιτροπή του Συμβουλίου Ασφαλείας που αφορά τη Λιβύη προσέθεσε έξι εμπόρους ανθρώπων και διακινητές, με δραστηριότητα στη Λιβύη, στον κατάλογο κυρώσεων της όσον αφορά πρόσωπα και οντότητες που υπόκεινται σε δέσμευση περιουσιακών στοιχείων, ταξιδιωτική απαγόρευση και άλλα μέτρα. Στις 14 Ιουνίου 2018 το Συμβούλιο της ΕΕ μετέφερε τα εν λόγω μέτρα στο δίκαιο της ΕΕ. Εκτός από τη μεταφορά των κυρώσεων που συμφωνούνται σε επίπεδο ΟΗΕ, η ΕΕ μπορεί να κάνει χρήση των αυτόνομων εργαλείων που έχει στη διάθεσή της, όποτε κρίνεται σκόπιμο. Το **παγκόσμιο καθεστώς κυρώσεων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα**⁴⁵, το οποίο εγκρίθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2020, εξόπλισε την ΕΕ με ένα πλαίσιο που της επιτρέπει να στοχεύει όσους ευθύνονται, εμπλέκονται ή σχετίζονται με σοβαρές παραβιάσεις και καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως. Αυτό το νέο καθεστώς κυρώσεων καλύπτει, μεταξύ άλλων, την εμπορία ανθρώπων, καθώς και καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από διακινητές μεταναστών στον βαθμό που οι εν λόγω καταπατήσεις είναι διαδεδομένες, συστηματικές ή προκαλούν κατ' άλλον τρόπο σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά τους στόχους της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας⁴⁶.

Εντός της ΕΕ, η **δέσημη μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης** ορίζει το ποινικό αδίκημα της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης ή διαμονής και καθορίζει τις σχετικές ποινικές κυρώσεις. Σύμφωνα με τη δέσημη μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης τα κράτη μέλη απαιτείται να επιβάλλουν κατάλληλες κυρώσεις σε οποιονδήποτε εκ προθέσεως βοηθά υπήκοο τρίτης χώρας να εισέλθει ή να διέλθει από χώρα της ΕΕ ή, για κερδοσκοπικούς λόγους, να διαμείνει εκεί.

⁴⁴ Έως τις 18 Φεβρουαρίου 2021, υπήρχαν 150 συμβαλλόμενα μέρη στο Πρωτόκολλο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ (που εκπροσωπείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και των κρατών μελών της, με εξαίρεση την Ιρλανδία.

⁴⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1998 του Συμβουλίου (ΕΕ L 410 της 7.12.2020, σ. I/1) και απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2020/1999 του Συμβουλίου (ΕΕ L 410 της 7.12.2020, σ. I/13).

⁴⁶ Ορίζονται στο άρθρο 21 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πρωταρχικός της στόχος είναι η αντιμετώπιση των **εγκληματικών δικτύων που είναι υπεύθυνα για την παράνομη διακίνηση μεταναστών**. Η αξιολόγηση της δέσμης μέτρων του 2017 κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης⁴⁷ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αποτελεσματικότητά της ως προς την επίτευξη των στόχων της παραμένει μερική. Μολονότι θεωρήθηκε ότι ορισμένες πτυχές του μηχανισμού θα μπορούσαν να αποσαφηνιστούν, όπως ο ορισμός του αδικήματος με την παροχή περισσότερης ασφάλειας δικαίου όσον αφορά τη διάκριση μεταξύ εγκληματικής υποβοήθησης και ανθρωπιστικής βοήθειας, η αποτελεσματικότητα άλλων βασικών πτυχών της δέσμης μέτρων, όπως η γενική προσέγγιση του ποινικού πλαισίου των κρατών μελών⁴⁸, αξιολογήθηκε με θετικές και ουδέτερες εκτιμήσεις. Αν και οι διατάξεις της δέσμης μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης έχουν μεταφερθεί συνολικά στην εθνική νομοθεσία από όλα τα κράτη μέλη που δεσμεύονται από αυτήν⁴⁹, τα αποτελέσματά της επί του πραγματικού επιπέδου δίωξης και καταδίκης δεν μπορούν να αξιολογηθούν λόγω έλλειψης αδιάσειστων, ολοκληρωμένων και συγκρίσιμων δεδομένων. Για τη βελτίωση της βάσης γνώσεων όσον αφορά την εφαρμογή της, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενισχύσουν την ποιότητα και τη διαθεσιμότητα των δεδομένων που παρέχονται στη στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat). Η Επιτροπή θα υποστηρίζει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και θα παράσχει καθοδήγηση μέσω των εθνικών σημείων επαφής για την παράνομη διακίνηση μεταναστών.

Η οδηγία που αποτελεί μέρος της δέσμης μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης επιτρέπει στα κράτη μέλη να **εξαιρούν την ποινικοποίηση της ανθρωπιστικής βοήθειας που δεν προβλέπεται από τον νόμο**. Ανταποκρινόμενη στο ολοένα και δυσχερέστερο περιβάλλον για τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τους ιδιώτες όταν βοηθούν μετανάστες, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα, η Επιτροπή παρέσχε κατευθυντήριες γραμμές⁵⁰, διευκρινίζοντας ότι η ανθρωπιστική βοήθεια που προβλέπεται από τον νόμο (για παράδειγμα στο πλαίσιο επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης) δεν μπορεί ποτέ να ποινικοποιείται και κάλεσε τα κράτη μέλη που δεν το έχουν ήδη πράξει να χρησιμοποιήσουν τη δυνατότητα ώστε να γίνεται διάκριση μεταξύ ανθρωπιστικής βοήθειας (που δεν προβλέπεται από τον νόμο) και δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην υποβοήθηση της παράτυπης εισόδου ή διέλευσης και να επιτρέψουν την εξαίρεση της πρώτης από την ποινικοποίηση.

Σε συνέχεια της αξιολόγησης της δέσμης μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης, η Επιτροπή δρομολόγησε διαδικασία **τακτικής διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών και τους οργανισμούς της ΕΕ**, συμπεριλαμβανομένων του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και της Eurojust, με σκοπό να συγκεντρώσει γνώσεις και στοιχεία για να εντοπίσει τα ζητήματα που συνδέονται με την ερμηνεία και την εφαρμογή της οδηγίας για την υποβοήθηση. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη μέσω των

⁴⁷ SWD(2017) 117 final.

⁴⁸ Αφενός με τη θέσπιση κοινού ορισμού του αδικήματος, ζήτημα το οποίο αποτελεί αντικείμενο της οδηγίας και, αφετέρου, με τον καθορισμό ελάχιστων κανόνων για τις ποινές, την ευθύνη των νομικών προσώπων και τη δικαιοδοσία, ζητήματα τα οποία καλύπτονται από την απόφαση-πλαίσιο.

⁴⁹ Όλα τα κράτη μέλη με εξαίρεση τη Δανία και την Ιρλανδία. Σύμφωνα με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2020/1745 του Συμβουλίου (ΕΕ L 393 της 23.11.2020, σ. 3), η Ιρλανδία θα θέσει σε ισχύ τη δέσμη μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης και θα την εφαρμόσει, σε προσωρινή βάση, το αργότερο από την 1η Ιανουαρίου 2022.

⁵⁰ C(2020) 6470 final.

εθνικών σημείων επαφής για την παράνομη διακίνηση μεταναστών, προκειμένου να βελτιωθεί η επιβολή της οδηγίας.

Η Επιτροπή θα εντείνει επίσης την **παρακολούθηση της εφαρμογής** του κεκτημένου για να εξασφαλίσει την επιβολή κατάλληλων, αποτελεσματικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων, αποφεύγοντας παράλληλα τους κινδύνους ποινικής δίωξης όσων παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια σε μετανάστες που βρίσκονται σε κίνδυνο. Η Επιτροπή θα είναι σε στενή επαφή με τις εθνικές αρχές των κρατών μελών για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή της δέσμης μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης και —όπου ενδείκνυται, σε περίπτωση παραβιάσεων του δικαίου της ΕΕ— για την κίνηση διαδικασιών επί παραβάσει. Η Επιτροπή σκοπεύει το 2023 να **υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της δέσμης μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης**, μεταξύ άλλων όσον αφορά την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών του 2020. Εάν είναι απαραίτητο, η Επιτροπή θα προτείνει την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η ΕΕ διαθέτει τα μέσα για να εφαρμόσει το πλαίσιο πολιτικής που δημιουργείται με το παρόν σχέδιο δράσης της, ώστε να ανταποκριθεί στις συνεχώς εξελισσόμενες προκλήσεις στον εν λόγω τομέα.

3.2.2 Πρόληψη της εκμετάλλευσης και διασφάλιση της προστασίας των παρανόμως διακινούμενων μεταναστών

Οι παρανόμως διακινούμενοι μετανάστες διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο να χάσουν τη ζωή τους ή να υποστούν βλάβη κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους. Τα θεμελιώδη δικαιώματά τους συχνά παραβιάζονται σοβαρά με την κακοποίηση και την εκμετάλλευσή τους. Η παροχή **προστασίας και συνδρομής** σε παρανόμως διακινούμενους ευάλωτους μετανάστες είναι καίριας σημασίας, με ιδιαίτερη προσοχή στα παιδιά και τις γυναίκες, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των στρατηγικών της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025⁵¹ και για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων 2021-2025, καθώς και της στρατηγικής της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού⁵². Πρέπει να διασφαλίζεται η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις αστυνομικές και δικαστικές διαδικασίες, με ιδιαίτερη προσοχή στις περιπτώσεις που οι μετανάστες πέφτουν θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Μετανάστες εξαφανίζονται κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους και οικογένειες κινδυνεύουν να χωριστούν⁵³. Με την οικονομική στήριξη της ΕΕ, τα κράτη μέλη και οι χώρες-εταίροι θα πρέπει να αποτρέπουν τη διάσπαση οικογενειών κατά τη διάρκεια μεταναστευτικών ταξιδιών και να αναπτύσσουν μηχανισμούς αναζήτησης για τους αγνοούμενους μετανάστες. Το έργο αυτό θα πρέπει να βασίζεται στις δραστηριότητες που έχουν ήδη υλοποιηθεί από τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού και τις εθνικές εταιρείες του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου, καθώς και από άλλους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

⁵¹ COM(2020) 258 final.

⁵² COM(2021) 142 final.

⁵³ Από το 2015 έως το 2018, οι εθνικές εταιρείες του Ερυθρού Σταυρού, μαζί με τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, συγκέντρωσαν αιτήματα εντοπισμού από οικογένειες στην Ευρώπη και χώρες καταγωγής για την αναζήτηση σχεδόν 60 000 υπηκόων τρίτων χωρών που ταξίδευαν παράτυπα προς ή μέσω της Ευρώπης. Αυτό καταδεικνύει ότι σημαντικός αριθμός ατόμων εξαφανίστηκαν ή χωρίστηκαν από τις οικογένειές τους, και μετά την άφιξή τους στην ΕΕ.

Κατά την άφιξή τους στο έδαφος της ΕΕ, τα άτομα με **ιδιαίτερες ανάγκες** θα πρέπει να αναγνωρίζονται ως προτεραιότητα και να παραπέμπονται προς κατάλληλη στήριξη από τις κατάλληλες οντότητες. Σημαντικός από αυτήν την άποψη είναι ο ρόλος του μελλοντικού ελέγχου διαλογής πριν από την είσοδο⁵⁴ με τη στήριξη των οργανισμών της ΕΕ, ιδίως του Frontex και της EASO. Εν τω μεταξύ, οι οργανισμοί της ΕΕ θα συνεχίσουν να στηρίζουν τα κράτη μέλη, ιδίως με τις διαδικασίες ταυτοποίησης και παραπομπής, σύμφωνα με την οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής⁵⁵ και την οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου⁵⁶.

Τα κέντρα υποδοχής για αιτούντες άσυλο στοχοποιούνται από τους διακινητές για να στρατολογήσουν άτομα που είναι πρόθυμα να συμμετάσχουν σε μη επιτρεπόμενες μετακινήσεις εντός της ΕΕ ή που μπορεί να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων και εκμετάλλευσης. Οι διακινητές μεταναστών τους μεταφέρουν σε χώρες προορισμού, είτε παράνομα είτε όταν έχουν στην κατοχή τους έγγραφα ασύλου. Για να αποτραπεί η παράνομη διακίνηση μεταναστών και η εμπορία ανθρώπων εντός της ΕΕ, οι αρχές ασύλου και άλλες σχετικές αρχές των κρατών μελών θα πρέπει να αυξήσουν τις δραστηριότητες παρακολούθησης εντός και γύρω από τα κέντρα υποδοχής. Επιπλέον, οι αρχές των κρατών μελών και η EASO θα πρέπει, στο πληροφοριακό υλικό που πρέπει να παρέχουν στους αιτούντες άσυλο και σε άλλους μετανάστες, να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους της παράνομης διακίνησης.

Το ένα τρίτο των παιδιών-μεταναστών που φτάνουν στην ΕΕ είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι. Αποτελούν μια εξαιρετικά ευάλωτη ομάδα που αντιμετωπίζει διάφορους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων. Ένα μέρος των ασυνόδευτων ανηλίκων εξαφανίζονται μετά την άφιξή τους στην ΕΕ, προτού καταχωριστούν από τις αρχές ασύλου⁵⁷. Τα κέντρα υποδοχής χρησιμοποιούνται από εμπόρους ανθρώπων προκειμένου να εντοπίσουν πιθανά θύματα και να κανονίσουν τη μεταφορά σε προορισμούς όπου τα παιδιά και άλλα ευάλωτα άτομα θα αποτελέσουν αντικείμενο εκμετάλλευσης⁵⁸. Η **οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων**⁵⁹ προβλέπει δεσμευτικούς κανόνες για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την αποτελεσματική δίωξη των εγκληματιών και την προστασία των θυμάτων. Η στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων 2021-2025 καθορίζει το σχέδιο της Επιτροπής για τη στήριξη της εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας και προσδιορίζει την ανάγκη αξιολόγησής της. Με βάση το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο αναθεώρησής της. Παράλληλα, η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ιδιαίτερα όσον αφορά τις πτυχές που συνδέονται ειδικά με το φύλο και τα παιδιά.

Η **οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων** προβλέπει ένα σύνολο δεσμευτικών δικαιωμάτων για όλα τα θύματα εγκληματικότητας και τα μέλη της οικογένειάς τους. Τα δικαιώματα των θυμάτων πρέπει να ισχύουν για όλα τα θύματα χωρίς διακρίσεις, ανεξάρτητα

⁵⁴ COM(2020) 612 final.

⁵⁵ Οδηγία 2013/33/ΕΕ (ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 96).

⁵⁶ Οδηγία 2013/32/ΕΕ (ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 60).

⁵⁷ Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στην ενημέρωση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης 2020 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/00_eu_inform_uam_2020_en_0.pdf.

⁵⁸ Ευρωπαϊκόλ.

⁵⁹ Οδηγία 2011/36/ΕΕ (ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1).

από το καθεστώς διαμονής τους⁶⁰. Η Επιτροπή θα δρομολογήσει επίσης μελέτη σχετικά με την εφαρμογή της **οδηγίας για τον τίτλο παραμονής**⁶¹, η οποία θεσπίζει κανόνες όσον αφορά τους τίτλους παραμονής που χορηγούνται σε υπηκόους τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων ή παρανόμως διακινούμενοι και οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές.

Η δυνατότητα των παράτυπων μεταναστών να βρουν δουλειά στην άτυπη οικονομία, αποκτώντας έτσι πόρους που μπορούν να στηρίξουν τη διαβίωση των μελών της οικογένειας στη χώρα καταγωγής, αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες της παράτυπης μετανάστευσης. Η αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών είναι σημαντική για την αποτροπή της παράτυπης μετανάστευσης και την προστασία των δικαιωμάτων των παράτυπων διακινούμενων εργαζομένων. Επιτυγχάνεται με την επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες που προσλαμβάνουν παράτυπους μετανάστες χωρίς δικαίωμα παραμονής, με τη διασφάλιση ότι υπάρχουν αποτελεσματικοί μηχανισμοί για την καταβολή απλήρωτων μισθών, την υποβολή καταγγελιών και την αναφορά εγκλημάτων, καθώς και με τη διενέργεια αποτελεσματικών επιθεωρήσεων στους οικονομικούς τομείς με τον υψηλότερο κίνδυνο παράνομης απασχόλησης. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή υποβάλλει, μαζί με το παρόν ανανεωμένο σχέδιο δράσης, την αξιολόγησή της συνοδευόμενη από σειρά μέτρων που είναι απαραίτητα για την ενίσχυση της **αποτελεσματικότητας της οδηγίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών**.

⁶⁰ Άρθρο 1 παράγραφος 1 της οδηγίας 2012/29/ΕΕ (ΕΕ L 315 της 14.11.2012, σ. 57).

⁶¹ Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19).

Βασικές δράσεις

Η Επιτροπή:

- θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη μέσω των εθνικών σημείων επαφής για την παράνομη διακίνηση μεταναστών και μέσω άλλων αρμόδιων εθνικών αρχών με στόχο τη βελτίωση της επιβολής και της εφαρμογής της δέσμης μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης και, κατά περίπτωση, θα κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει·
- θα υποβάλει έκθεση σχετικά με την υλοποίηση της δέσμης μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης το 2023 και θα εξετάσει περαιτέρω δράσεις·
- θα βελτιώσει την προστασία των μεταναστών ενισχύοντας την εφαρμογή της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της οδηγίας για τον τίτλο παραμονής·
- θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της οδηγίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τους σχετικούς οργανισμούς και τους ενδιαφερόμενους φορείς.

Το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη θα πρέπει:

- να επιβάλλουν κυρώσεις στους διακινητές μεταναστών μεταφέροντας στη νομοθεσία τους τις κυρώσεις του ΟΗΕ και, όποτε ενδείκνυται, χρησιμοποιώντας το παγκόσμιο καθεστώς κυρώσεων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει:

- να υλοποιήσουν πλήρως τη δέσμη μέτρων κατά της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης και να εφαρμόζουν κατάλληλες κυρώσεις στους διακινητές μεταναστών, με ιδιαίτερη έμφαση στους στόχους υψηλής αξίας·
- να βελτιώσουν τον εντοπισμό των μεταναστών που χρήζουν προστασίας, ιδίως των παιδιών και των ασυνόδευτων ανηλίκων, εφαρμόζοντας τις διαδικασίες ταυτοποίησης και παραπομπών σύμφωνα με το κεκτημένο και με τη στήριξη των οργανισμών της ΕΕ·
- να εφαρμόσουν πλήρως την οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, με την υποστήριξη της Επιτροπής και τη χρηματοδοτική συνδρομή της ΕΕ, σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων 2021-2025.

3.3 Ενίσχυση της συνεργασίας και στήριξη του έργου των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών

Οι διακινητές μεταναστών προσαρμόζονται γρήγορα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, όπως αποδείχτηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Για να έχουν αποτελέσματα, τα πλαίσια επιβολής του νόμου και δικαστικής συνεργασίας πρέπει να είναι ευέλικτα και, επίσης, να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, έχοντας ως βάση την ενισχυμένη επιχειρησιακή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών.

Είναι αναγκαίο να αξιοποιήσουμε τις επιχειρησιακές δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών 2015-2020 και να ενισχύσουμε περαιτέρω τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών και με τους οργανισμούς της ΕΕ. Οι οργανισμοί της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των EASO, Frontex, Ευρωπόλ και Eurojust, θα πρέπει να εντείνουν τη στρατηγική διοργανική ανταλλαγή και ανάλυση πληροφοριών. Θα πρέπει να συνεργάζονται σε πρώιμο στάδιο των υποθέσεων παράνομης διακίνησης μεταναστών, ώστε να χρησιμοποιούν τις συμπληρωματικές εντολές τους προς υποστήριξη των εθνικών αρχών, βασιζόμενες στην επιτυχή κοινή σύνταξη εκθέσεων στρατηγικής ανάλυσης από την EASO, τον Frontex και την Ευρωπόλ. Για την καταπολέμηση της ψηφιακής παράνομης διακίνησης, την πραγματοποίηση αποτελεσματικών οικονομικών ερευνών και την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, καθώς και για την καταπολέμηση της απάτης περί τα έγγραφα, οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές θα πρέπει να αναπτύξουν νέες στοχευμένες δράσεις για την ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών.

3.3.1 Ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας για την επιβολή του νόμου κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών

Το επίκεντρο των ερευνών σε θέματα επιβολής του νόμου δεν θα πρέπει να περιορίζεται στη σύλληψη εγκληματιών χαμηλής βαθμίδας. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να ενταθεί η **εξάρθρωση δομών του οργανωμένου εγκλήματος**, μέσω της στόχευσης των ομάδων που συνιστούν μεγαλύτερο κίνδυνο για την ασφάλεια της Ευρώπης και των ατόμων που βρίσκονται στα υψηλότερα κλιμάκια των εγκληματικών οργανώσεων. Οι έρευνες θα πρέπει να στοχεύουν εγκληματικά δίκτυα που δραστηριοποιούνται σε ολόκληρη την ΕΕ και να εξαρθώνουν τα επιχειρηματικά τους μοντέλα. Αυτό θα οδηγήσει σε αυξημένο αριθμό ερευνών, διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων, ιδίως στόχων υψηλής αξίας.

Με βάση τις επιτυχημένες δράσεις των προηγούμενων ετών, τα κράτη μέλη και οι επιχειρησιακοί εταίροι θα πρέπει να αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τις εξειδικευμένες υπηρεσίες που παρέχει το **Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών** της Ευρωπόλ και να ανταλλάσσουν πληροφορίες από αξιωματικούς συνδέσμους μετανάστευσης, κοινές επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις, καθώς και αποστολές και επιχειρήσεις Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας μέσω του **κέντρου ανταλλαγής πληροφοριών**⁶². Τα κράτη μέλη που ενοποιούν τη χρήση της εφαρμογής δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών (SIENA), στο οποίο συμμετέχει η Ευρωπόλ, αποφεύγουν την αποσπασματική εικόνα βάσει πληροφοριών. Σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος 2021-2025, η Επιτροπή θα εντείνει τις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ της Ευρωπόλ και χωρών-εταίρων προκειμένου να διευκολυνθεί η ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς έρευνας⁶³.

⁶² Το κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών επεξεργάζεται στοιχεία από διάφορες συναφείς δράσεις ώστε να βελτιώνει την εικόνα βάσει πληροφοριών σχετικά με την οργανωμένη παράνομη διακίνηση μεταναστών από χώρες καταγωγής και διέλευσης.

⁶³ Με την Αλγερία, την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, τον Λίβανο, το Μαρόκο, την Τυνησία, την Τουρκία και τη Νέα Ζηλανδία.

Οι ειδικές επιχειρησιακές ομάδες της Ευρωπόλ θα συνεχίσουν να στηρίζουν και να συγκεντρώνουν τις προσπάθειες των κρατών μελών και των επιχειρησιακών εταίρων σε κοινές έρευνες διαπιστωθέντων στόχων υψηλής αξίας, μεταξύ άλλων από χώρες-εταίρους. Για να ενισχυθεί η συντονισμένη δράση βάσει πληροφοριών κατά των εγκληματικών δικτύων που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ, τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίζουν το έργο της κοινής ειδικής ομάδας συνδέσμου για την παράνομη διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων, που ιδρύθηκε το 2019.

Η Ευρωπαϊκή Πολυκλαδική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT) αποτελεί βασικό εργαλείο για την εφαρμογή του παρόντος σχεδίου δράσης της ΕΕ και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ εθνικών και ευρωπαϊκών παραγόντων. Η EMPACT, που υποστηρίζεται μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και του κονδυλίου EMPACT του προϋπολογισμού της Ευρωπόλ, περιλαμβάνει στις προτεραιότητές της για την περίοδο 2022-2025 την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Κατά τον καθορισμό των ειδικών δράσεων για τη συγκεκριμένη προτεραιότητα, τα κράτη μέλη και οι οργανισμοί της ΕΕ θα πρέπει να ακολουθούν μια πολυτομεακή και ολοκληρωμένη προσέγγιση σε όλες τις σχετικές προτεραιότητες της ΕΕ όσον αφορά το έγκλημα για τον κύκλο κύκλο της περιόδου 2022-2025, που θα ενσωματώνεται στις εθνικές και ενωσιακές στρατηγικές και δράσεις.

Για να βελτιωθεί ο συντονισμός σε εθνικό επίπεδο μεταξύ όλων των σχετικών υπηρεσιών, όπως οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου, οι επιθεωρήσεις εργασίας και οι υπηρεσίες διαχείρισης κέντρων υποδοχής, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ανανεώσουν τη δέσμευσή τους στο έργο των **εθνικών σημείων επαφής για την παράνομη διακίνηση μεταναστών**. Το δίκτυο των εθνικών σημείων επαφής, που δημιουργήθηκε από την Επιτροπή, θα προωθήσει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης εκ μέρους των κρατών μελών. Στο ίδιο πνεύμα, το **ευρωπαϊκό δίκτυο αξιωματικών συνδέσμων μετανάστευσης (δίκτυο ILO)** θα συνεχίσει να στηρίζει τη δημιουργία ικανοτήτων και τις επιχειρησιακές ανταλλαγές στις χώρες-εταίρους και σε συνεργασία με αυτές κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Οι επιτυχημένες δράσεις της **κοινής επιχειρησιακής ομάδας Mare** για τη διεξαγωγή συντονισμένων και βασισμένων σε πληροφορίες δράσεων κατά των ατόμων που υποβοηθούν την παράτυπη μετανάστευση θα πρέπει να συνεχιστούν, χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες του ευρωπαϊκού συστήματος επιτήρησης των συνόρων (EUROSUR)⁶⁴ —το οποίο πλέον διαδραματίζει ισχυρότερο ρόλο στην καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος— και του κοινού περιβάλλοντος ανταλλαγής πληροφοριών⁶⁵. Ο **Frontex** θα πρέπει να χρησιμοποιεί τις ενισχυμένες αναλυτικές του δυνατότητες στον τομέα της ναυτιλίας αξιοποιώντας πλήρως την εντολή του για παροχή πληροφοριών σχετικά με τα εξωτερικά σύνορα και την προσυνοριακή περιοχή⁶⁶. Ο Frontex θα πρέπει να συνεχίσει να επικουρεί τις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και την Ευρωπόλ με την παροχή επικαιροποιημένου προφίλ των ύποπτων σκαφών που θα παρακολουθούνται, θα εντοπίζονται, θα κατάσχονται και, αφού

⁶⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 (ΕΕ L 295 της 14.11.2019, σ. 1) και εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2021/581 της Επιτροπής (ΕΕ L 124 της 12.4.2021, σ. 3).

⁶⁵ Το κοινό περιβάλλον ανταλλαγής πληροφοριών αποτελεί πρωτοβουλία της ΕΕ που έχει ως στόχο να καταστήσει διαλειτουργικά τα ευρωπαϊκά και τα εθνικά συστήματα θαλάσσιας επιτήρησης.

⁶⁶ Η γεωγραφική περιοχή πέρα από τα εξωτερικά σύνορα που είναι σημαντική για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων μέσω ανάλυσης κινδύνου και επίγνωσης κατάστασης.

ολοκληρωθούν οι σχετικές ποινικές έρευνες, θα διατίθενται σχετικά, καθώς και να ανταλλάσσει πληροφορίες για τα εν λόγω σκάφη με την Ευρωπόλ.

Με το νέο σύμφωνο, η Επιτροπή πρότεινε μια απρόσκοπτη διαδικασία στα εξωτερικά σύνορα, που συνίσταται σε έλεγχο διαλογής πριν από την είσοδο, διαδικασία ασύλου στα σύνορα και διαδικασία ταχείας επιστροφής στα σύνορα —ενσωματώνοντας έτσι διαδικασίες που είναι επί του παρόντος διαχωρισμένες. Ο νέος **έλεγχος διαλογής πριν από την είσοδο**⁶⁷ θα ευνοήσει τη στενότερη συνεργασία μεταξύ όλων των συναφών εθνικών αρχών και των οργανισμών της ΕΕ, μεταξύ άλλων για τη συλλογή στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την παράνομη διακίνηση. Επιπλέον, ο αναθεωρημένος κανονισμός Eurodac⁶⁸, καθιστώντας υποχρεωτική την καταχώριση της παράτυπης εισόδου και παραμονής και συμπεριλαμβάνοντας τη δυνατότητα αποθήκευσης και αναζήτησης πληροφοριών για παράτυπους μετανάστες, θα μειώσει τις δυνατότητες μη επιτρεπόμενων μετακινήσεων των παράτυπων μεταναστών εντός της ΕΕ μετά τη διέλευση των εξωτερικών της συνόρων. Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να προχωρήσουν στις διαπραγματεύσεις σχετικά με τον κανονισμό για τον έλεγχο διαλογής και να εκδώσουν κατά προτεραιότητα τον κανονισμό Eurodac.

3.3.2 Ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών

Για να αποδιарθρωθούν τα δίκτυα παράνομης διακίνησης μεταναστών και να οδηγηθούν οι δράστες στη δικαιοσύνη, οι δικαστικές αρχές πρέπει να συμμετέχουν στις υποθέσεις παράνομης διακίνησης μεταναστών σε πρώιμο στάδιο των ερευνών. Ομοίως με τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου, και η δικαστική αντίδραση στην παράνομη διακίνηση μεταναστών θα πρέπει να στοχεύει και να εξαρθρώνει εγκληματικά δίκτυα υψηλού κινδύνου και υψηλής αξίας που δραστηριοποιούνται σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η επίτευξη αυτού του στόχου απαιτεί στενή συνεργασία μεταξύ των δικαστικών αρχών. Ωστόσο, ο αριθμός των υποθέσεων παράνομης διακίνησης μεταναστών που παραπέμπονται στη Eurojust είναι σχετικά χαμηλός⁶⁹. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιούν εκτενέστερα τη **στήριξη της Eurojust**, ιδίως όσον αφορά τις **κοινές ομάδες έρευνας** και τα επιχειρησιακά εργαλεία, όπως οι συναντήσεις και τα κέντρα συντονισμού για την ανταλλαγή πληροφοριών που σχετίζονται με υποθέσεις. Η ομάδα εστίασης εισαγγελέων για την παράνομη διακίνηση μεταναστών, η οποία ιδρύθηκε στο πλαίσιο της Eurojust το 2020, θα ενισχύσει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ επαγγελματιών όσον αφορά υφιστάμενες προκλήσεις, τάσεις και πιθανές λύσεις, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης της κατάχρησης διοικητικών διαδικασιών όπως οι εικονικοί γάμοι. Η ομάδα εστίασης προσφέρει ένα φόρουμ συζήτησης για δικαστές και εισαγγελείς από τα κράτη μέλη και όσες χώρες έχουν συνάψει συμφωνία συνεργασίας με τη Eurojust.

Επιπλέον, για τη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και της δικαιοσύνης, η Eurojust και οι δικαστικές αρχές θα πρέπει να συμμετέχουν στην κοινή ειδική

⁶⁷ COM(2020) 612 final.

⁶⁸ COM(2016) 132 final και COM(2020) 614 final.

⁶⁹ Ενώ ο αριθμός των καταχωρισμένων υποθέσεων στη Eurojust παρουσίασε αυξητική τάση την περίοδο 2017-2020, ο απόλυτος αριθμός τους παραμένει χαμηλότερος από εκείνον των περισσότερων άλλων τομέων εγκληματικότητας (Eurojust).

ομάδα συνδέσμου για την παράνομη διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων. Η Eurojust και οι δικαστικές αρχές θα πρέπει να αυξήσουν περαιτέρω τη συμμετοχή τους στην EMPACT, η δε Eurojust θα πρέπει να συμμετέχει πιο ενεργά στις δραστηριότητες ανταλλαγής πληροφοριών του κέντρου ανταλλαγής πληροφοριών της Ευρωπόλ. Για να καταστεί δυνατή η δικαστική συνεργασία με τη Eurojust, σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος 2021-2025, η Επιτροπή θα ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ της Eurojust και τρίτων χωρών⁷⁰.

Οι υπηρεσίες ασύλου και υποδοχής μπορούν να βοηθήσουν στη διερεύνηση και τη δίωξη δραστηριοτήτων παράνομης διακίνησης μέσω της παροχής πληροφοριών στους μετανάστες, διερευνώντας δείκτες που σχετίζονται με δραστηριότητες παράνομης διακίνησης κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων ασύλου ή μέσω παρατηρήσεων από τις υπηρεσίες υποδοχής. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να παρέχονται στις εισαγγελικές αρχές, όπου κρίνεται σκόπιμο. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών ασύλου και υποδοχής και των εθνικών εισαγγελικών αρχών θα πρέπει να ενισχυθεί μέσω εναρμονισμένης προσέγγισης, που θα στηρίζεται από τη Eurojust και στην οποία θα συμμετέχουν τα κράτη μέλη⁷¹.

3.3.3 Αντιμετώπιση νέων προκλήσεων στην ψηφιακή παράνομη διακίνηση, τις χρηματοοικονομικές έρευνες και την απάτη σχετικά με τα έγγραφα

Η ανανεωμένη απάντηση των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών στην παράνομη διακίνηση μεταναστών πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόζεται γρήγορα στο συνεχώς εξελισσόμενο εγκληματικό τοπίο. Ειδικότερα, υπάρχει ανάγκη εξέτασης της ψηφιακής παράνομης διακίνησης, των οικονομικών ερευνών και της ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων, καθώς και της απάτης περί τα έγγραφα.

Η ενίσχυση της **παρακολούθησης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης** είναι απαραίτητη για τη συνεχή διαμόρφωση μιας σαφούς εικόνας, σε πραγματικό χρόνο, της δυναμικής που έχει η παράνομη διακίνηση μεταναστών. Αυτό θα βοηθήσει στην πρόβλεψη των άμεσων εξελίξεων αλλά και των μεσοπρόθεσμων τάσεων. Θα καλύπτει την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων εγκληματικών δικτύων και των γενικών εξελίξεων στις χώρες-εταίρους με αντίκτυπο στις μελλοντικές μεταναστευτικές κινήσεις προς την ΕΕ. Ο Frontex θα πρέπει να αναπτύσσει τις δυνατότητές του ως προς την παρακολούθηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με στόχο τη βελτίωση της ανάλυσης κινδύνων σχετικά με τις μελλοντικές παράτυπες μεταναστευτικές κινήσεις, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη ζητήματα σχετικά με την προστασία των δεδομένων. Ο Frontex θα πρέπει επίσης να συνεργάζεται με τρίτες χώρες σε αυτόν τον τομέα, μεταξύ άλλων μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και της ανάπτυξης ικανοτήτων.

Για να εξαρθρωθούν τα δίκτυα παράνομης διακίνησης μεταναστών που εμπλέκονται στην ψηφιακή παράνομη διακίνηση, είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η ικανότητα των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών με **στόχο τη διαδικτυακή τους παρουσία** και τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών για επικοινωνιακούς σκοπούς, με τη στήριξη της

⁷⁰ Αίγυπτος, Αλγερία, Αργεντινή, Αρμενία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βραζιλία, Ιορδανία, Ισραήλ, Κολομβία, Λίβανος, Μαρόκο, Τουρκία και Τυνησία.

⁷¹ Ενημερωτικό δελτίο για τη δικαστική χρήση των πληροφοριών μετά την ενημέρωση των μεταναστών στα εξωτερικά σύνορα (Eurojust, 2021).

μονάδας για την αναφορά διαδικτυακού περιεχομένου της Ευρωπόλ. Θα πρέπει να παρέχεται εξειδικευμένη κατάρτιση, μεταξύ άλλων με τη στήριξη του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (CEPOL) και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κατάρτισης Δικαστών και να διασφαλίζεται η διαθεσιμότητα τεχνικού εξοπλισμού και λογισμικού για τις μονάδες έρευνας.

Η **δέσμη μέτρων για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία**⁷² θα προσφέρει στις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου και στις δικαστικές αρχές εργαλεία προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες του ψηφιακού κόσμου, ενώ ταυτόχρονα περιέχει ισχυρές εγγυήσεις. Με την έγκριση της δέσμης μέτρων θα προωθηθεί η αποτελεσματική διερεύνηση και δίωξη όλων των εγκλημάτων για τα οποία υπάρχουν ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

Επιπλέον, η Eurojust μπορεί να στηρίζει τα κράτη μέλη διευκολύνοντας και διασφαλίζοντας τη συλλογή ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων, ιδίως όσων σχετίζονται με κρυπτογραφημένα μέσα επικοινωνίας. Η Eurojust θα πρέπει να προωθεί την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τη **συλλογή ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων**, ιδίως για όσο διάστημα δεν έχει εγκριθεί η δέσμη μέτρων για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία. Η συνεργασία της Ευρωπόλ και της Eurojust με τρίτες χώρες στον τομέα αυτό θα πρέπει να ενισχυθεί ώστε να υποστηρίζονται διεθνείς έρευνες και να διασφαλίζονται αποτελεσματικές διώξεις.

Η παράνομη διακίνηση μεταναστών παράγει μεγάλα ποσά κερδών από εγκληματική δραστηριότητα, που είναι και ο κύριος στόχος των εν λόγω δραστηριοτήτων. Για να αντιμετωπιστούν τα εν λόγω δίκτυα με την αποτροπή της χρήσης αυτών των κερδών προς ενίσχυση των εγκληματικών δραστηριοτήτων, κάθε έρευνα για υπόθεση παράνομης διακίνησης μεταναστών θα πρέπει να περιλαμβάνει και **οικονομική έρευνα** με στόχο τον εντοπισμό, την κατάσχεση και την ανάκτηση εγκληματικών περιουσιακών στοιχείων. Αυτό δεν συμβαίνει επαρκώς τακτικά. Οι χρηματοοικονομικές έρευνες για την «παρακολούθηση της διαδρομής του χρήματος» πρέπει να ξεκινούν παράλληλα με υφιστάμενες τακτικές έρευνες σχετικά με υπόπτους, τρόπους δράσης και διαδρομές. Η χρήση ανεξέλεγκτων οικονομικών διαύλων και συνδέσμων μεταξύ εγκληματικών δικτύων και νόμιμων επιχειρηματικών δομών παρακωλύει την εν λόγω προσέγγιση.

Σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος 2021-2025, οι χρηματοοικονομικές έρευνες και οι διαδικασίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να ενισχυθούν σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, **τα κράτη μέλη θα πρέπει να διεξάγουν συστηματικά χρηματοοικονομικές έρευνες και ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων** στο πλαίσιο ερευνών με αντικείμενο το οργανωμένο έγκλημα, με τη στήριξη του Κέντρου Χρηματοοικονομικού και Οικονομικού Εγκλήματος της Ευρωπόλ και της Eurojust. Η ανάλυση κινδύνων της Ευρωπόλ, σε συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς (όπως η Ιντερπόλ), θα πρέπει να στηρίζει και να καθοδηγεί τις δράσεις των κρατών μελών. Η συνδρομή της Eurojust⁷³ στον συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και με τρίτες χώρες θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε πιο συστηματική βάση, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης βέλτιστων πρακτικών και συστάσεων

⁷² COM(2018) 225 final και COM(2018) 226 final.

⁷³ Μεταξύ άλλων με την ανταλλαγή και τη διευκόλυνση της υλοποίησης εντολών δέσμευσης και δήμευσης, πιστοποιητικών, κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων, εκτέλεσης εντολών δήμευσης και ευρωπαϊκών ενταλμάτων έρευνας.

για τον διασυνοριακό εντοπισμό, τη δέσμευση, τη δήμευση και τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων⁷⁴.

Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται συνεχώς η χρήση πλαστών θεωρήσεων για είσοδο στον χώρο Σένγκεν. Από το 2016 έως το 2019, 32 029 υπήκοοι τρίτων χωρών εντοπίστηκαν με πλαστά έγγραφα στα σημεία διέλευσης των συνόρων κατά την είσοδό τους στην ΕΕ ή στον χώρο Σένγκεν⁷⁵. Οι διακινητές μεταναστών οργανώνουν την έκδοση εγγράφων βάσης για τις διαδικασίες υποβολής αίτησης θεώρησης και στη συνέχεια παρέχουν στους παράτυπους μετανάστες γνήσιες θεωρήσεις που εκδίδονται από πρεσβείες των κρατών μελών, ώστε να διευκολυνθεί η παράτυπη είσοδος αεροπορικώς στον χώρο Σένγκεν. Η ψηφιοποίηση των διαδικασιών θεώρησης, που ανακοινώθηκε στο νέο σύμφωνο και θα παρουσιαστεί το επόμενο έτος, θα ενισχύσει περαιτέρω την ασφάλεια της τρέχουσας διαδικασίας θεώρησης και αυτοκόλλητης θεώρησης και θα μειώσει σημαντικά τους κινδύνους πλαστογραφίας και απάτης. Για την εξάρθρωση των εν λόγω δικτύων είναι εξαιρετικά σημαντικό να υποστηριχθούν καλύτερα τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν την **απάτη περί την ταυτότητα και τα έγγραφα**, μεταξύ άλλων μέσω της κατάρτισης σε θέματα ευαισθητοποίησης του προξενικού προσωπικού. Εντός της ΕΕ, η απάτη περί τα έγγραφα δημιουργεί επίσης προβλήματα. Οι διακινητές μεταναστών παρέχουν πλαστά έγγραφα, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη νομιμοποίηση του καθεστώτος διαμονής. Απαιτείται στενότερη συνεργασία μεταξύ των αρχών έκδοσης και ελέγχου των εγγράφων, μεταξύ άλλων μέσω της διενέργειας ελέγχων στη βάση δεδομένων κλεμμένων και απολεσθέντων ταξιδιωτικών εγγράφων (SLTD) της Ιντερπόλ, καθώς και συνδέσεις με ιδιωτικές βιομηχανίες για την ασφαλή κατάρτιση και επιθεώρηση εγγράφων.

Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να **χρησιμοποιούν νέα συστήματα πληροφοριών**⁷⁶ για τον εντοπισμό παραποιημένων εγγράφων. Ο ρόλος του Κέντρου Αριστείας για την καταπολέμηση της απάτης περί τα έγγραφα του Frontex θα πρέπει να ενισχυθεί, μεταξύ άλλων μέσω της τοποθέτησης εμπειρογνομόνων σε θέματα απάτης περί τα έγγραφα στο πλαίσιο των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων του Frontex στα κράτη μέλη και σε τρίτες χώρες. Στο πλαίσιο των επιχειρησιακών εταιρικών σχέσεων κατά της παράνομης διακίνησης, θα πρέπει επίσης να επιδιωχθεί συνεργασία με τις χώρες-εταίρους για την καταπολέμηση της απάτης περί την ταυτότητα και τα έγγραφα.

⁷⁴ Σύμφωνα με την έκθεση σχετικά με τις υποθέσεις της Eurojust για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, της 12ης Φεβρουαρίου 2019.

⁷⁵ Frontex (δεδομένα την 20ή Σεπτεμβρίου 2021).

⁷⁶ Επιγραμμικό μητρώο γνήσιων και πλαστών εγγράφων (FADO), Ηλεκτρονικό Σύστημα Εγγράφων Frontex/Ιντερπόλ (FIELDS), Κατάρτιση προφίλ πλαστών εγγράφων ταυτότητας (PROF ID) και εγκληματολογικό εργαστήριο της Ευρώπης.

Βασικές δράσεις

Τα κράτη μέλη θα πρέπει:

- να εντατικοποιήσουν τη χρήση του Ευρωπαϊκού Κέντρου κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών της Ευρωπόλ και του κέντρου ανταλλαγής πληροφοριών της Ευρωπόλ·
- να αξιοποιούν περισσότερο τη στήριξη της Eurojust στις διασυνοριακές έρευνες, μέσω κοινών ομάδων έρευνας·
- να αναπτύξουν εθνικές στρατηγικές καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης, επωφελούμενες επίσης από τις βέλτιστες πρακτικές που ανταλλάσσονται μέσω του δικτύου των εθνικών σημείων επαφής για την παράνομη διακίνηση μεταναστών.

Η Επιτροπή:

- θα υποβάλει πρόταση για την πλήρη ψηφιοποίηση των διαδικασιών θεώρησης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022·
- καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις σχετικά με τον κανονισμό για τον έλεγχο διαλογής και να εκδώσουν κατά προτεραιότητα τον κανονισμό Eurodac·
- καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη δέσμη μέτρων για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία·
- καλεί τον Frontex να ενισχύσει περαιτέρω την ικανότητά του να παρακολουθεί καθορισμένες θαλάσσιες περιοχές και να εντοπίζει ύποπτα σκάφη·
- καλεί τη Eurojust και τις δικαστικές αρχές να αυξήσουν περαιτέρω τη συμμετοχή τους στην EMPACT, ενώ το κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών της Ευρωπόλ θα πρέπει να διασφαλίζει την έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών σε σχέση με δικαστικές έρευνες και διώξεις·
- καλεί τον Frontex, την Ευρωπόλ και τη Eurojust να στηρίζουν περαιτέρω τη συνεργασία με τις χώρες-εταίρους με στόχο την καταπολέμηση της ψηφιακής παράνομης διακίνησης και τις διεθνείς έρευνες και διώξεις.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη, με τη στήριξη των οργανισμών Ευρωπόλ, Frontex, Eurojust και CEPOL της ΕΕ:

- να συνεχίσουν να ενισχύουν την απάντηση των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών μέσω της EMPACT·
- να ενισχύσουν την αντίδρασή τους στις νέες υπηρεσίες παράνομης διακίνησης που παρέχονται διαδικτυακά·
- να προβαίνουν σε χρηματοοικονομικές έρευνες και ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων σε υποθέσεις παράνομης διακίνησης μεταναστών·
- να εντείνουν τον αγώνα κατά της απάτης περί την ταυτότητα και τα έγγραφα.

3.4 Ενίσχυση της βάσης γνώσεων

Η έρευνα και η συλλογή δεδομένων είναι πρωταρχικής σημασίας για την καλύτερη κατανόηση των μεταναστευτικών τάσεων, της φύσης και του εύρους των εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών, του αντικτύπου των

πολιτικών κατά της παράνομης διακίνησης, του ρόλου και της σημασίας των δραστηριοτήτων παράνομης διακίνησης μεταναστών στις τοπικές κοινότητες, καθώς και των συνδέσμων μεταξύ της παράνομης διακίνησης μεταναστών και άλλων εγκληματικών πράξεων, όπως η εμπορία ανθρώπων, η διακίνηση ναρκωτικών και η τρομοκρατία. Η τεχνολογική πρόοδος και οι καινοτόμες προσεγγίσεις που υποστηρίζουν την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της **τεχνητής νοημοσύνης**⁷⁷, μπορούν να συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη μετατροπή των δεδομένων σε άμεσα αξιοποιήσιμα στοιχεία.

Το «**Ορίζων Ευρώπη**», το πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και καινοτομίας για την περίοδο 2021-2027, θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για τον σκοπό αυτό, προσδιορίζοντας τις σχετικές ερευνητικές ανάγκες και τα θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Επίσης, οι **οργανισμοί της ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσουν τον ρόλο τους στην έρευνα και την καινοτομία**, μεγιστοποιώντας τον ρόλο της πρωτοβουλίας της Ευρωπόλ σχετικά με τον κόμβο καινοτομίας και τη συμμετοχή του Frontex στην ανάπτυξη και διαχείριση δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας, μεταξύ άλλων σε συνεργασία με τη βιομηχανία, ώστε να εντοπίζονται ευκαιρίες για την ανάπτυξη νέων ικανοτήτων εντοπισμού, πρόληψης και καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Για να βελτιωθεί η γνώση όσον αφορά τις δραστηριότητες παράνομης διακίνησης μεταναστών, οι οργανισμοί της ΕΕ θα πρέπει να εντείνουν τη συνεργασία τους με τον **ιδιωτικό τομέα**, ιδίως με τον τραπεζικό τομέα, τον τομέα ενοικίασης (συμπεριλαμβανομένης της από κοινού χρήσης αυτοκινήτων), τις υπηρεσίες δεμάτων, τα ταξιδιωτικά γραφεία, τις αεροπορικές εταιρείες, τις υπηρεσίες μεταφοράς χρημάτων, καθώς και με τους παρόχους διαδικτυακών υπηρεσιών.

Η Ευρωπόλ και ο Frontex θα πρέπει να συνεργαστούν για την **από κοινού και τακτική υποβολή εκθέσεων σχετικά με την παράνομη διακίνηση μεταναστών**, καλύπτοντας τις προοπτικές τόσο της μετανάστευσης όσο και της επιβολής του νόμου. Η ολοκληρωμένη αυτή θεώρηση του φαινομένου της παράνομης διακίνησης θα είναι καίριας σημασίας για την εκτίμηση του αντικτύπου του παρόντος ανανεωμένου σχεδίου δράσης της ΕΕ και για τον προσδιορισμό των αναγκαίων πολιτικών αντιδράσεων.

Βασικές δράσεις

- Η Ευρωπόλ και ο Frontex θα πρέπει να συντάσσουν τακτικές κοινές εκθέσεις για την παράνομη διακίνηση μεταναστών
- Τα κράτη μέλη, με τη συνδρομή της Επιτροπής, και οι οργανισμοί της ΕΕ θα πρέπει να στηρίζουν την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, με στόχο την ενίσχυση της βάσης γνώσεων σχετικά με την παράτυπη μετανάστευση και την παράνομη διακίνηση μεταναστών
- Οι οργανισμοί της ΕΕ, όπως η Ευρωπόλ και ο Frontex, θα πρέπει να καθιερώσουν συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα ώστε να βελτιώσουν τη βάση γνώσεων όσον αφορά τις πρακτικές διακίνησης.

⁷⁷ Βλ. την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη) και για την τροποποίηση ορισμένων νομοθετικών πράξεων της Ένωσης [COM(2021) 206 final].

4. Συμπέρασμα

Η πρόληψη και η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών αποτελεί βασικό στρατηγικό στόχο του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο και της στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας.

Η Επιτροπή, ο ύπατος εκπρόσωπος, τα κράτη μέλη, οι οργανισμοί της ΕΕ και οι αντιπροσωπείες της ΕΕ θα συνεργαστούν με τις χώρες-εταίρους, τους διεθνείς οργανισμούς και τα ενδιαφερόμενα μέρη που εμπλέκονται στη μεταναστευτική πολιτική, για να υλοποιήσουν όλες τις πτυχές του παρόντος ανανεωμένου σχεδίου δράσης της ΕΕ, ώστε να διασφαλιστεί ο ορθός σχεδιασμός και συντονισμός των δράσεων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο με στόχο την προώθηση και τη στήριξη της πρόληψης και της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Η στενή συνεργασία με τις χώρες-εταίρους θα είναι μείζονος σημασίας για την υλοποίηση διαφόρων πτυχών του παρόντος σχεδίου δράσης της ΕΕ. Το νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο σηματοδότησε μια αλλαγή πλεύσης στη συνεργασία της ΕΕ με διεθνείς εταίρους στον τομέα της μετανάστευσης. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τον ύπατο εκπρόσωπο, θα συνεργαστεί με χώρες προτεραιότητας κατά μήκος των μεταναστευτικών διαδρομών προς την ΕΕ και θα αναπτύξει μαζί τους επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις κατά της παράνομης διακίνησης με συγκεκριμένα εργαλεία στο πλαίσιο ολοκληρωμένων, ισορροπημένων, εξατομικευμένων και αμοιβαία επωφελών εταιρικών σχέσεων στον τομέα της μετανάστευσης, αξιοποιώντας περαιτέρω την εμπιστοσύνη και την αμοιβαία συνεργασία. Η Επιτροπή, ο ύπατος εκπρόσωπος, τα κράτη μέλη και οι οργανισμοί της ΕΕ θα συγκεντρώσουν όλα τα επιχειρησιακά, νομικά, διπλωματικά και χρηματοδοτικά εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους για να απαντήσουν στην εργαλειοποίηση της παράτυπης μετανάστευσης από κρατικούς φορείς.

Η Επιτροπή θα στηρίζει την εφαρμογή του ανανεωμένου σχεδίου δράσης της ΕΕ, ώστε να διασφαλιστεί ότι συμβάλλει στην ολοκληρωμένη προσέγγιση της μετανάστευσης του νέου συμφώνου. Θα το πράξει σε στενή συνεργασία με τα εθνικά σημεία επαφής για την παράνομη διακίνηση μεταναστών και τους οργανισμούς της ΕΕ, κυρίως μέσω της ειδικής ομάδας εμπειρογνομόνων της Επιτροπής για την παράνομη διακίνηση μεταναστών και της Ευρωπαϊκής Πολυκλαδικής Πλατφόρμας κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT). Για την περίοδο 2021-2027, το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και τις Θεωρήσεις, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας, ο Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας – Η Ευρώπη στον κόσμο (ΜΓΑΔΣ) και ο Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας ΙΙΙ θα στηρίξουν την αποτελεσματική εφαρμογή του για δραστηριότητες τόσο εντός όσο και εκτός ΕΕ. Η Επιτροπή θα ενημερώνει τακτικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ και για τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται στο πλαίσιο των δράσεών του.